

† ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΛΑΒΑΝΩΦ
Καθηγητοῦ τῆς ἐν Σοφίᾳ Θεολογικῆς σχολῆς

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΙΤΣΟΝΙΤΙΣΣΗΣ (ΒΑΤΣΚΟΒΟΥ)*

κατὰ μετάφρασιν Κ. ΜΥΡΤ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ μετὰ τινων σημειώσεων 1)

Πρὸς τὸν κύριον Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερ. καὶ Ἐκκλησιαστικῶν.

Κύριε Ὑπουργέ,

α') Συμφώνως τῇ Ὑμετέρᾳ ἀπὸ 9ης Αὐγούστου ἐν. ἔ. (1894) ὑπ' ἀρ. 8528 ἐπιστολῇ, δι' ἧς μοὶ γνωρίζετε ὅτι ἡ ἡγεμονικὴ κυβερνησις διώρισέ με ἀπεσταλμένον διὰ τὸ ζήτημα τῆς μονῆς Βατσκόβου καὶ ὅτι περὶ τοῦ διορισμοῦ μου τοῦτου ἀνεκοινώθη καὶ τῇ Αὐτοῦ Σεβασμιότητι τῷ Ἑλλήνι ἐν Φιλιππουπόλει μητροπολίτῃ κ. Φωτίῳ, ὅπως καὶ οὗτος διορίσῃ τὸν ἀπεσταλμένον του διὰ τὸ αὐτὸ ζήτημα, ἀπῆλθον εἰς τὴν Φιλιππουπόλιν τῇ 11ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, Αὐγούστου.

Ὅποῖον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐπανειλημμένων μου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συναντήσεων μετὰ τε τοῦ Σεβασμιωτάτου Φωτίου καὶ τοῦ διορισθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἀπεσταλμένου κ. Ἀχιλλέως Μαυρίδου, δικηγόρου ἐν Φιλιππουπόλει, εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω Ὑμῖν διὰ τῆς ἀπὸ 20 Αὐγούστου ἐν. ἔ. ἐκτενοῦς ἐκθέσεώς μου.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐπὶ συνάντησιν ἡμῶν ἠγέρθη ὑπ' αὐτῶν τὸ ζήτημα περὶ τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς ἐντολῆς τῆς ὁρισθείσης διμελοῦς ἐπιτροπείας. Καὶ ἐγὼ μὲν συμφώνως τῇ ληφθείσῃ ὑπὸ τῆς ἡγεμονικῆς κυβερνήσεως ἀποφάσει ἐχαρακτήρισα τὴν ἐπιτροπείαν ὡς ἐξιστατικήν, σκοποῦσαν νὰ διευκρινίσῃ οὐ μόνον τὰ αἷτια, τὰ προκαλέσαντα τὰς ἐσχάτως ἀναφύσας παρρησιαστικὰς ἡρέσεις!) καὶ τὰ ἐν τῇ μονῇ ταῦτα συμ-

* Ὁρα «Θρακικῶν» τόμ. Ζ' σελ. 51—52.

1) Ἡ ἐκθεσις αὕτη χύνει πλήρως φῶς μεθ' ὅλην τὴν ἐνιαχοῦ μεροληψίαν τῆς ἐπὶ τῶν γεγονότων τῶν προκαλεσάντων τὴν ἐπέμβασιν τῆς Βουλγαρικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰ τῆς μονῆς καὶ τὴν κατάληψιν αὐτῆς. Εἶναι ἀξιωματικὸν πρὸς τὴν διεξαχθείσῃ τοῦ Σεβ. μητροπολίτου Φωτίου ἀλληλογραφίᾳ πρὸς τε τὸ οἶκον. Πατριαρχεῖον καὶ τὸ Βουλγ. ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, ἥτις ἀλληλογραφία ἐν αὐτογράφῳ ἀντιγράφῳ αὐτοῦ τοῦ Φωτίου κατάκειται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἀποσταλεῖσα ὑφ' ἡμῶν. Ἡ

βάντα, ἀλλὰ καὶ τίνα δικαιώματα κέκτηται ἡ μονὴ καὶ δυνάμει τίνος κανονισμοῦ διφκεῖτο καθόλου, ὁ δὲ Σεβασμιώτατος· Φώτιος καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ διορισθεὶς ἀπεσταλμένος ἐξαρκτήρισαν τὴν ἐπιτροπείαν, οἶονεὶ ἐντεταλμένην, ὅπως ἐπαναφέρῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ ἀδιαφιλονεικητὰ τίνα κατ' αὐτοὺς, ἀλλὰ παραβιασθέντα ἐσχάτως δικαιώματα τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῆς μονῆς ταύτης. Τὴν γνώμην ταύτην ὁ Σεβασμιώτατος Φώτιος ἐξέφρασε καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν κ. νομάρχην ἀπὸ 11 Αὐγ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 377 ἐπιστολῇ του, δι' ἧς γνωρίζει αὐτῷ τὸν διορισμὸν τοῦ κ. Ἀχ. Μαυρίδου ὡς ἀντιπροσώπου του¹).

«Ἡ Αὐτοῦ θειοτάτη Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης—λέγει—, ἔδωκέ μοι τὴν ἐντολὴν νὰ διορίσω ἀπεσταλμένον εἰς τὴν διμελῆ ἐπιτροπείαν πρὸς διευθέτησιν τοῦ εἰρημένου ζητήματος ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι τὸ ὑφιστάμενον κυριαρχικὸν δικαίωμα τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῆς μονῆς ὡς ἀδιαφιλονεικητὸν δὲν θὰ γείνῃ ἀντικείμενον οἰσδὴποτε συζητήσεως... Διορίζω ἀπεσταλμένον τὸν κ. Ἀχ. Μαυρίδην, δικηγόρον, ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω μνησθέντα ὅρον, ὅτι δηλ. δὲν θὰ θιγῇ τὸ ζήτημα τοῦ κυριαρχικοῦ τοῦ Πατριάρχου δικαιώματος ἐπὶ τῇ σφαιρίσει μονῆς».

Ἀδύνατον κατέστη, ὅπως αἱ ἀνταλλαγεῖσαι προφορικαὶ διασαφήσεις ἄρῳσι τὴν ἀναφνεῖσαν διαφωνίαν παρὰ τὰς δηλώσεις μου ὅτι οὐδὲν ζήτημα περὶ δικαιώματος κυριαρχίας ἢ ιδιοκτησίας θ' ἀνακινήθῃ, ἀλλ' ὅτι ἡ ἐπιτροπεία ὑποχρεοῦται νὰ ἐκληρώσῃ τὴν ἐντολὴν τῆς ὡς ἀπλῶς ἐξεταστικῇ ὑπὸ τὴν, ὡς ἄνωτέρω ἐρρήθη, ἔννοιαν. Ὁ φόβος τοῦ ἀντιθέτου μέρους περὶ τοῦ ὅτι θὰ ἐθίγοντο οὕτως ἢ ἄλλως τὰ κυριαρχικά τοῦ Πατριάρχου δικαιώματα ἐπὶ τῆς μονῆς κορυφωθείς ἐπεξετάθη ἐπὶ πάντα τὰ ἄλλα τοῦ ζητήματος σημεῖα, καὶ ὁ πατριαρχικὸς ἀπεσταλμένος παρέμεινεν ἐν Φιλίππουπόλει φέρον μόνον τὸ ὄνομα ὡς τοιοῦτος χωρὶς νὰ μετάρχη τῆς περὶ αὐτῆς τῆς διμελοῦς Ἐπιτροπείας ἐνεργείας. Ἐνεκα τού-

ὁμολογουμένως οἰκτρὰ κατὰ τὰ ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς χώρας ἰδίως εἴη διοικήσεις τῆς μονῆς, καταντησάσης κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον «Μυσῶν λεία» πρὸς πλουτισμὸν ἐνίων κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, τὰ ἀτοπήματα καὶ αἱ παρεκτροπαὶ ἐνίων αὐτῆς μοναχῶν, αἵτινα ἠνάγκασαν τὸν τότε δικτάτορα Στ. Σταμπούλῳ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ μητροπολίτου Φωτίου, ὅπως λάβῃ σοβαρὰ μέτρα, πείσματα καλογηρικά καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενα ὕλικά συμφέροντα τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπήνεγκον τὴν ἀπώλειαν τῆς μονῆς. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι μετὰ τίνα εἴτη (τῷ 1906) ἡ μονὴ θὰ κατελαμβάνετο ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ὡς κατελήφθησαν ἅπαντα τὰ εὐαγὴ ἰδρύματα τῶν ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ Ἑλληνικῶν κοινοτήτων, ἀλλ' ἔδει τὸ κακὸν νὰ μὴ προέλθῃ ἐξ ἡμῶν, δόντων ἀφορμὴν πρὸς ἐπέμβασιν. «Τὸ κάστρον ἀπὸ μέσα παίρνεται» κατὰ τινὰ παροιμίαν.

1) Ὁ Μ. Α. Βαλαβάνωφ, ἦτο ἐκ τῶν λογίων Βουλγάρων, ἐλληνομαθέστατος, ἀπόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς.

του διηυθύνθη ἐγὼ μόνος εἰς τὴν μονὴν συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ τηλεγραφικῇ ἐγκρίσει ἀπὸ 23 Αὐγ. ἐν. ἔ. καὶ ὑπ' ἀρ. 9133.

β') Ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου, παλαιὰ ἀπὸ δευτέρου αἰώνου, εὐρίσκεται νοτιοδυτικῶς τοῦ Στενιμάχου, ἀπέχουσα 2—3 ὥρας. Αὕτη εἶναι κολοσσιαῖον τετράπλευρον οἰκοδόμημα μετὰ δύο παλαιῶν ναῶν καὶ εὐρυτάτης αὐλῆς καὶ κεῖται ἐντὸς ὀλίγου ἀνωμάλου κλιτύος τῆς Ροδόπης, οἷον περικλειομένη ἐντὸς τεσσάρων ὑψηλῶν διακλαδώσεων αὐτῆς. Παρὰ τῇ μονῇ ῥέει διανγῆς καὶ ἀρκετὰ ὀρμητικὸς ποταμίσκος.

Ἀπὸ ὕλικῆς ἀπόψεως ἡ φερομένη φήμη περὶ τοῦ μεγάλου τῆς Μονῆς πλούτου εἶναι ὑπερβολικὴ. Ἐν τούτοις δυνατόν νὰ λεχθῇ ὅτι αὕτη εἶναι μία τῶν πλουσιωτάτων ἐν Βουλγαρίᾳ μονῶν. Κέκτεται πλῆθος ἀμπελώνων, ἀγρῶν, λειμῶνων, δασῶν, ὑδρομύλων, κτηνῶν, προσοδοφόρων ἐν Στενιμάχῳ κτιρίων καὶ παρὰ τῇ πόλει ταύτῃ ἐν τῇ κώμῃ Κατερλῇ πλουσίαν ἔπαυλιν. Πρὸς τούτοις κατέχει μετόχια εἰς διαφόρους τῆς Βουλγαρίας πόλεις. Ἐπισκέπτονται αὐτὴν κατ' ἔτος χιλιάδες προσκυνητῶν, ἀναμφιβόλως οὐχὶ μετὰ κενῶν χειρῶν· ἀδελφοὶ δὲ μοναχοὶ τῆς μονῆς περιέρχονται εἰς διάφορα μέρη πρὸς συλλογὴν ἐλεῶν. Κατὰ τὸν ἐπίσημον τοῦ 1891 κατάλογον τῶν κτημάτων τῆς ἡ ἀξία αὐτῶν ἀστεγάστων τε καὶ ἑστεγασμένων ἀνέρχεται ἐκ 235—500 χιλ. φράγκων.

Κατὰ τὴν εἰς τὴν μονὴν ἐπισκεψάμεν μου ἡ προῦπαντήσασά με ἀδελφότης τῶν μοναχῶν ἐξέφρασεν ὁμοθυμῶς τὰς εὐχαριστίας τῆς πρὸς τὴν Α. Β. Ὑψ. καὶ πρὸς τὴν κυβερνήσιν του ἐπὶ τῷ ὅτι μετὰ τοσαύτης μερίμνης ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν των ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ταύτης μονῆς καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μελετήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν πραγματικὴν αὐτῆς κατάστασιν. Ἡ γενομένη μοι προσφώνησις ἐπεδόθη μοι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ πάντων τῶν ἀδελφῶν.

Ἐν τῇ μονῇ ζῶσιν ἐν γε τῷ παρόντι 48 ἄνθρωποι, ἐξ ὧν 13 εἶναι κεκαρμένοι ἀδελφοὶ μοναχοὶ ἢ ἱερομόναχοι, πέντε ἡμιμοναχοὶ οὕτως εἰπεῖν, τ. ἔ. ἄγαμοι περιβεβλημένοι τὴν συνήθη κοσμικὴν ἐνδυμασίαν καὶ οἱ λοιποὶ 30 ὑπηρέται καὶ ἐργάται. Οἱ πλείονες τῶν 13 ἀδελφῶν μοναχῶν κατάγονται ἐκ Στενιμάχου καὶ Φιλιππουπόλεως, οἱ δ' ἄλλοι ἐξ ἄλλων μερῶν καὶ ἐκ τῆς Μακεδονίας ἔτι. Τούτων οἱ μὲν εἶναι τὴν ἐθνικότητα Ἕλληνες, τινὲς δὲ καὶ Βουλγαρικῆς καταγωγῆς. Οἱ πέντε ἡμιμοναχοὶ ζῶσιν ἐν τῇ μονῇ ἀπὸ 30—60 ἐτῶν καὶ κατὰ τὰς ληφθείσας πληροφορίας εἶναι πάντες εὐποροὶ. Περὶ δὲ τῶν ἐργατῶν δυνατόν νὰ λεχθῇ ὅτι πάντες σχεδὸν εἶναι βούλγαροι, προερχόμενοι κυρίως ἐκ τῶν πλησιόχωρων Βουλγαρικῶν κωμῶν. Δέον νὰ προσμνημονευθῇ ὅτι ἐκ τῶν κεκαρμένων ἀδελφῶν τινὲς μὲν ἔζων ἀδιαλείπτως ἐν τῇ μονῇ, ἄλλοι δὲ ἀπεμακρύνοντο αὐτῆς ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἢ πλείονας ἡμέρας καὶ τινες ἐπὶ μακρότερον χρόνον, χωρὶς οἱ δεσμοὶ μετὰ τοῦ τόπου τῆς μετανοίας

νὰ διακόπτονται διὰ τοῦτο καὶ χωρὶς οἱ ἀπουσιάζοντες ν' ἀποβάλλωσι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκ νέου εἰς τὴν μονὴν ἐπανόδου των, ἐκτὸς ἂν ἀπελύοντο ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀδελφότητος δι' ἐνοχλήν τινα.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ νῦν τῆς μονῆς προσωπικόν, εἰς ὃ δέον νὰ προστεθῇ καὶ ὁ ἐν Στενιμάχῳ ζῶν ἱερομόναχος Χατζῆ-Κωνσταντῖος ἐκ Σταύρα-Ζαγόρας, ἐτῶν 85, διατελέσας ἡγούμενος τῆς μονῆς ἐπὶ 22 ὅλα ἔτη, ζῶσα ἱστορία τῶν τυχῶν τῆς μονῆς ἐπὶ ἡμισυν καὶ πλέον αἰῶνα καὶ ὁ ζῶν ὡσαύτως ἐν Στενιμάχῳ ἱερομόναχος Χατζῆ παπᾶ Ἱερεμίας, Βούλγαρος τὴν καταγωγὴν¹⁾, πρῶην καὶ οὗτος ἡγούμενος τῆς μονῆς, γέρον ἤδη ἐννενηκοντούτης, θαλερὸς τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ στερούμενος νῦν τῆς ὁράσεως. Ἐπεσκεψάμην ἀμφοτέρους τούτους τοὺς γέροντας ἐν Στενιμάχῳ καὶ συνωμίλησα ἐπὶ μακρὸν μετ' ἀμφοτέρων περὶ τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων.

Ἐκτὸς τῆς μονῆς ὑπῆρχον ἔτι δύο ἀδελφοὶ, ὧν ὁ μὲν ὀνομαζόμενος Βενέδικτος, ἐφημερεύων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Τσουκαλᾶ ἐν Φιλιππουπόλει, δὲν ἐπάτησε τὸν πόδα, ὥς μοι εἶπον, ἀπὸ δεκαετίας ἤδη εἰς τὴν μονήν, ὁ δ' ἑτεροῦ ὀνομαζόμενος Δανιὴλ ἱερομόναχος, ἐφημερεύων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐν Στενιμάχῳ, προσῆλθεν εἰς τὴν μονὴν μοναχὸς ἐξ ἄλλης μονῆς, ἀλλὰ πρὸ 24 ἐτῶν ἐπαύθη ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος διασφάλμα, δι' ὃ λέγεται ὅτι ἐτιμωρήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. Ἐν Στενιμάχῳ ἔζων προσέτι ὁ ἱερομόναχος Καλλίνικος καὶ ὁ διάκονος Μακάριος, οἵτινες ἐκάρησαν μοναχοὶ ἐν ἄλλῃ μονῇ, προσῆλθον δ' ἔπειτα εἰς τὴν μονὴν Βατσκόβου, ἣν μετὰ διαμονὴν ἐπὶ τίνα χρόνον ἐγκατέλιπον.

Πλὴν τοῦ διαμένοντος ἐν τῇ μονῇ προσωπικοῦ καὶ τῶν προηγουμένων αὐτῆς Χατζῆ-Κωνσταντίου καὶ Χατζῆ-Ἱερεμίας συνωμίλησα καὶ μετὰ πολλῶν προσώπων ἐκ τῆς παρὰ τῇ μονῇ φερωνύμου κώμης καὶ ἐκ τῶν περιχώρων, ὥς καὶ μετὰ τοῦ ὀσιωτάτου ἐκ τῆς νήσου Κύπρου ἀρχι-

1) Ὁ γέρον οὗτος προηγούμενος τῆς μονῆς ἦτο Ἕλλην κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τοιοῦτος παρέμεινε καὶ μετὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βουλγαρίας μέχρι τοῦ θανάτου του. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν Βουλγαρικὴν καταγωγὴν ἀναφερομένους μοναχοὺς εἴτε ἐν τῇ μονῇ καρέντας τοιούτους εἴτε ἐξ ἄλλης μονῆς προσελθόντας οὐδὲ λόγος δέον νὰ γίνηται περὶ τῆς καταγωγῆς των. Ἄν εἶχον συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς των καταγωγῆς μετὰ τὴν ἀνακλήρου ἀνεξαρτήτου ἐθνικῆς Βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, θὰ ἔπρεπε νὰ καταλιπῶσι τὴν Ἑλληνικὴν πατριαρχικὴν μονὴν καὶ νὰ μεταβῶσι εἰς τίνα τῶν ἐπιδικασθεισῶν μετὰ τὸ σχίσμα εἰς τὴν Ἑξαρχίαν. Παραμένοντες ὁμως οὗτοι ἢ προσερχόμενοι εἰς τὴν μονὴν ἐδήλουν ἐμπράκτως ὅτι ἦσαν Ἕλληνες καὶ ἀνεγνώριζον τὸ Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον ὡς Πνευματικὴν των ἀρχήν.

μανδρίτου Μακαρίου, πατριαρχικοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς, ἡναγκασμένου σήμερον νὰ ζῇ ἐν τῷ μοναστηριακῷ μετοχίῳ ἐν Στενιμάχῳ, ἕνεκα αἰτίων, ἅτινα θὰ λεχθῶσι κατωτέρω. Συνωμίλησα ὡσαύτως καὶ μετὰ λαϊκῶν προσώπων ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ἅτινα διὰ διαφόρους αἰτίας ἡγωνίσθησαν ὑπὲρ τῆς μονῆς. Συνέλεξα ὁμοίως πληροφορίας καὶ ἐκ Φιλιππουπόλεως παρὰ τινων γηραιῶν καὶ εἰδημόνων προσώπων. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀμερολήπτου ἐρευνῆς μου ὑπῆρξε τὸ ἀκόλουθον.

γ') Καὶ πρῶτον ἀπὸ ἀπόψεως τῶν συμβάντων. Κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1892 ἀφίκετο εἰς τὴν μονὴν ὁ προμνημονευθεὶς ἀρχιμανδρίτης Μακάριος, ἀποσταλεὶς ὡς ἡγούμενος ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν ἀγνοίᾳ τῆς μοναστηριακῆς ἀδελφότητος. Ἐάν τις ἀκούσῃ μόνον τὸν ὁσιώτατον Μακάριον, ἀφεύκτως θὰ σχηματίσῃ γνώμην ὅτι οὗτος ἦτο ἡγούμενος ὑποδειγματικός. Οὕτως ὁ Μακάριος διίσχυρίζεται ὅτι ἐλθὼν εἰς τὴν μονὴν εὗρεν ἐν αὐτῇ πλὴν τοῦ ὑπηρετικῶν προσωπικοῦ τρεῖς μόνον ἱερομονάχους καὶ ἓνα μοναχὸν χειροτονηθέντα κατόπιν διακονον, ἀταξίαν δὲ μέχρις ὑψίστου βαθμοῦ. Ἀμέσως ἐπεχείρησεν ὁλοψύχως νὰ διευθετήσῃ τὰ πάντα. Ἐπεσκέυασε τὴν ἐκκλησίαν, τὸ παρεκκλήσιον, τὰ δωμάτια, τὰς σεσηπυίας ~~καὶ κλῆδας~~. Ἀνὰ ταύτας τὰς ἐπισκευὰς ἐδαπάνησεν, ὡς λέγει 5—6 χιλιάδας γροσίων. Πρὸς τούτῳ διωργάνωσε συσσίτιον κοινοβιακὸν ἀποχωρίσας τοὺς ἱερομονάχους καὶ μοναχοὺς ἀπὸ τῶν λαϊκῶν καὶ τῶν ὑπηρετῶν.

Ἀπὸ ὕλικης ἀπόψεως εὗρε τὴν μονὴν ἐν καταπτώσει πολλαπλῇ, ἄνευ ὀβολοῦ ἐν τῷ ταμείῳ, ἄνευ τεμαχίου ἄρτου ἐν τῇ ἀποθήκῃ, ἄνευ σταγόνης ρακῆς ἢ οἴνου ἐν τοῖς μεγάλοις βυτίοις, καὶ βεβαρυσμένην διὰ μεγάλων χρεῶν, ἀνερχομένων εἰς 70 χιλιάδας φράγκων καὶ τούτων ἄνευ ὁμολόγων πρὸς διαπίστωσιν τοῦ χρέους. Παρὰ τοῦ προκατόχου του ἐν τῇ διοικήσει τῆς μονῆς ὀικαίου Ἀνθίμου Δημητρίου, ἐνεργοῦντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὑπερχήρου ἡγουμένου Χατζῆ-Κωνσταντίου, ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος λέγει ὅτι οὐδὲν παρέλαβε. Πᾶν ὅ,τι παρέλαβε, παρελήφθη παρόντος τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως παρ' ἐπιτροπείας προσωρινῆς, ἀποτελουμένης ἐκ Στενιμαχιτῶν. Διίσχυρίζεται ὡσαύτως ὅτι ὁ Ἀνθιμος ἐπώλησε τὸν λαμπρὸν καὶ προσοδοφόρον ἐν Στενιμάχῳ λαχανόκηπον τῆς μονῆς τμηματικῶς εἰς διίφορα τῆς αὐτῆς πόλεως πρόσωπα λαβὼν τὴν ἀξίαν τῆς πωλήσεως. Ὅτε ὅμως οἱ ἀγορασταὶ ἐξήτησαν τὴν παράδοσιν τῶν ἀγορασθέντων τμημάτων τοῦ λαχανοκήπου, ὁ δὲ Ἀνθιμος δὲν ἠδύνατο νὰ παραδώσῃ αὐτοῖς ταῦτα, καθ' ὅσον αἱ ἀρμόδιοι ἀρχαὶ ἐκώλυσαν τὴν παράδοσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠρνεῖτο ν' ἀποδώσῃ τὰ παραληφθέντα χρήματα εἰς τοὺς ἀγοραστὰς, οὗτοι ἡγειραν ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ καὶ κερδίσαντες τὴν ὑπόθεσιν ἔλαβον τὸ χρῆμα τῶν πωληθέντων οὐ μόνον τοῦ λαχανοκήπου διὰ δημοσίου πλειστηριασμοῦ

ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος, ἀλλὰ καὶ τεσσάρων ἐτέρων μοναστηριακῶν μαγαζείων ἐν Στενιμάχῳ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ. Τοὺς ἀγοραστὰς τοῦ λαχανοκήπου, λέγει, ἐνήγαγεν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, ὅπως ἐπιστραφῇ ὁ λαχανόκηπος εἰς τὴν μονήν, πρὸς δὲ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ὑποθέσεις δικαστικάι.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἀφηγεῖται προσέτι καὶ περὶ τινων ἐξ 80 χιλιάδων φράγκων συναλλαγματικῶν, αἱ δὲ ὁ Ἄνθιμος ἐξέδωκεν εἰκονικῶς πρὸς μεγάλην ζημίαν τῆς μονῆς. Προφανῶς διὰ πάντων τούτων θέλει νὰ δηλώσῃ ὅτι, ἂν ὑπῆρχον καταχορήσεις ἐν τῇ μονῇ, αὗται διεπράχθησαν οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, ἀλλὰ πρότερον. Προσθέτει δὲ ὅτι αὐτὸς ἐβελτίωσε τὴν κατάστασιν τῆς μονῆς, καίπερ παραλαβὼν αὐτὴν γυμνὴν καὶ κατεστραμμένην πολλαχῶς. Οὕτως ἦρε τὴν ἐπιβληθεῖσαν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως κατάσχεσιν ἐπὶ 32 ἀργυρῶν κανδηλῶν· εὗρεν ἐν τῇ μονῇ μόνον 13 ἡμιόνους καὶ ἀφῆκε 21 καὶ 13 χερσκέλεδες (ἄνευ σάγατος)· εὗρε 2 ζεύγη βοῶν καὶ ἀφῆκε 5, ὡσαύτως ἀφῆκε 350 ὀκάδας χαλκίνων σκευῶν, 11 ὀκαδ. ἀργυρῶν κανδηλῶν, καὶ ἑτέρας μὴ ἀπογεγραμμένας περὶ τὰς 42, ὡσαύτως οἶνον περὶ τὰ 750 μέτρα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα.

Πρὸς τούτοις ὁμολογεῖ ὅτι, καίπερ αὐτὸς μὴ προβάς εἰς συμφωνίαν, ὑπέγραψε τὸ παρασκευασθὲν πρὸ τῆς ἐλευσεώς του ὑπὸ τῆς ἐφορείας συμβόλαιον διὰ τὴν ἐνοικίαν ἐπὶ 4 ἔτη τῆς μοναστηριακῆς ἐπαύλεως ἀντὶ 26 χιλιάδων γροσίων ἑτησίως καὶ εἰσέπραξε κατὰ τὴν ὑπογραφὴν ἔτι τοῦ συμβολαίου τὸ ἐνοίκιον διὰ τὸ πρῶτον ἔτος. Ὡσαύτως ἔδωκεν ὑπ' ἐνοίκιον δι' ἐν ἔτος τὰ ἐν Στενιμάχῳ λιθόκτιστα καὶ λοιπὰ μαγαζεῖα αὐξήσας τὸ ἑτήσιον ἐνοίκιον αὐτῶν ἀπὸ 200—300—400 γροσίων εἰς 1000 καὶ 1200 γρόσια. Ἐνεργῶν ἀείποτε πρὸς τὸ συμφέρον τῆς μονῆς λέγει προσέτι ὅτι ἤγειρεν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Ἄνθιμου διὰ 40 στρέμματα ἀμπέλων τῆς μονῆς, οἰκειοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἄνθιμου, ὅστις μάλιστα ἱκανὰ τούτων ἐπώλησεν.

δ') Οἱ ἐν τῇ μονῇ ὅμως κληρικοὶ τε καὶ λαϊκοὶ ἄλλως πως παρουσιάζουσι τὰ πράγματα. Ἡ ἀποψὺς αὐτῶν μεταβάλλεται ἐντελῶς διὰ τῶν εἰλημμένων καταθέσεων εἴτε κατ' ἰδίαν εἴτε ἀπὸ κοινοῦ. Πάντες ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ ἐν τῇ μονῇ τάξις καὶ πρότερον δὲν ἦτο πλήρης καὶ ὅτι αἱ καταχορήσεις δὲν ἦσαν τι ἄγνωστον. Πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁμολογοῦσι καὶ κατακρίνουσι τὴν πράξιν τοῦ Ἄνθιμου ἐκδόντος εἰκονικὰς συναλλαγματικὰς ἀξίας 80 χιλ. φράγκων. Τοῦτο ὁμολογεῖ καὶ ὁ ἴδιος ἀναγνωρίζων τὸ σφάλμα του, δικαιολογεῖται ὅμως ὀλίγον λέγων ὅτι ἐξηπατήθη γενόμενος θῦμα ἀπιστεύτων δολοπλοκίων. Παρηγορεῖται δὲ μόνον ἐπὶ τῇ ἀκυρώσει κατόπιν τῶν συναλλαγματικῶν τούτων, ἐξαγορασθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ τούτου, ὥς

λέγει, ἀντὶ 300 ναπολεοντίων, μετρηθέντων ἐκ τῶν ἰδίων του χρημάτων ἄνευ ζημίας τινὸς τῆς μονῆς.

Ἀπαντες ὁμῶς διαβεβαίουσιν ὅτι ἡ κατάστασις ἐχειροτέρευσε ἐπὶ πλεόν ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς ἡγουμενείας ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου, διότι οὗτος ἀντὶ νὰ διορθώσῃ κατέστρεψε καὶ ἠρείπωνε τὴν μονὴν πολλαχῶς. Πρὸς τοῦτο παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ ἐγκατέστη οὗτος ἐν τῇ μονῇ μετὰ τῆς μητρὸς του, ἀδελφῆς, ἀδελφοῦ, νύμφης καὶ συμπάσης τῆς οἰκογενείας του. Ὡσεὶ δὲ μὴ ἤρκει τοῦτο, ἡ τῆς μονῆς διοικήσεις περιῆλθεν ἐν μέρει εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἀδελφῆς του καὶ τῆς νύμφης του. Διὰ πᾶν σχεδὸν καὶ διὰ τεμάχιον ἔτι ἄρτου ἔδει οἱ ἀδελφοὶ καὶ τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν ν' ἀπευθύνωνται πρὸς αὐτούς, χωρὶς ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἱκανοποιῶνται. Δὲν ἀρνοῦνται ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐξετέλεσεν ἐπισκευάς τινας ἐν τῇ μονῇ, ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀδελφότητος, εἰς ἣν κατόπιν ὑπέβαλε λογαριασμὸν οὐχὶ 5—6 χιλιάδων γροσίων, ὥς λέγει, ἀλλὰ 5—6 χιλιάδων φράγκων.

Ὁ δὲ προμνημονευθεὶς Ἀνθιμος Δημητρίου Ἐπιτροπος (δικαῖος) κατὰ τὴν ἡγουμενείαν τοῦ Χατζῆ-Κωνσταντίνου ἀφήγειται ὅτι εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Μακάριον ἀναλαβόντα τὴν διοίκησιν τῆς μονῆς παρέδωκεν ἐνώπιον ἐπιτροπείας τὸν ἐξῆς λογαριασμόν. Ἀπέναντι τοῦ ἐκ 32 χιλ. φράγκων χρέους, ὅπερ ὁμολογεῖ, παρέδωκε πρὸς εἴσπραξιν 28 χιλ. φράγκων ἀσφαλῶν, 500 αἶγας, 48 ἡμιόνους γεωργεῖ καὶ 32 μετ' ἐπιστάγματος, 130 κτήνη, 15 ζεύγη βοῶν ἐν τῇ ἐπαύλει πρὸς ἐργασίαν, 40 ὀκάδας κανδηλῶν ἀργυρῶν, περὶ τὰς 2 χιλ. ὀκάδ. χαλκίνων σκευῶν, 300 κοιλὰ γεννημάτων, πλὴν τῶν ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ Στενιμάχου ἐπίπλων, χαλκωμάτων, γεωργικῶν ἐργαλείων κτλ.

Ὑπὸ τοιούτους ὁρους, ὥς διίσχυρίζεται ὁ Ἀνθιμος, παραλαβὼν τὴν μονὴν ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος εὐ μόνον δὲν ἐξώφλησέ τι ἐκ τοῦ μοναστηριακοῦ χρέους ἐν διαστήματι 18—20 μηνῶν, ἀλλὰ καὶ ἐδιπλασίασεν αὐτό, ἀνερχόμενον σήμερον εἰς 70 χιλ. φρ. Ἐκ τῶν αἰγῶν, ἡμιόνων, κτηνῶν κτλ. ἄλλα μὲν ἐξέλιπον ἐντελῶς, περὶ ἄλλων δὲ ἀμφιβάλλεται, ἐὰν ὑπάρχωσι. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς 40 ὀκ. ἀργυρῶν κανδηλῶν καὶ τὰς 2 χιλ. ὀκ. χαλκωμάτων, ἐξ ὧν ἀπέμειναν μόνον περὶ τὰς 200 ὀκ. ἐν ὅλφ. Γέννημα ὡσαύτως δὲν εὐρέθη ἐν τῇ μονῇ μετὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ἔξοδον τοῦ Μακαρίου, ὥστε οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ διατρέφονται ἐπὶ πιστώσει ἐπὶ τινα χρόνον.

Πλὴν τούτου ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἔδωκεν ὑπ' ἐνοίκιον διὰ 3 ἢ 4 ἔτη τὰ σπουδαιότερα τῶν μοναστηριακῶν ἀκινήτων κτημάτων εἰς πράξας ἐκ τῶν προτέρων τὸ ἐνοίκιον τριῶν ἔτων ἐκ τῶν περισσοτέρων. Ἐν τοῖς κτήμασι τούτοις συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ προμνημονευθεῖσα ἐπαυλὶς δοθεῖσα ἀντὶ 27 χιλ. γροσ. ἐτησίου ἐνοικίου καὶ μύλοι μετὰ 52

πετρῶν, οἵτινες δίδουσι τὸ σπουδαιότερον καὶ ἀσφαλέστερον εἰς τὴν μονὴν εἰσόδημα. Ὅπως με διαβεβαιώσωσι δέ, ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐνήργει οὕτως μόνην πρόθεσιν ἔχων τὴν λήψιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων χρημάτων καὶ ἐν ταχίστῳ χρόνῳ, χωρὶς νὰ δώσῃ εἰς τινὰ λογαριασμόν, οἱ ἀδελφοὶ ἔφερόν μοι ὡς παράδειγμα τὸν μέγαν ἐν Στενιμάχῳ μύλον. Οὐδέποτε οὗτος, μοὶ εἶπον, ἔδωκεν ὀλιγώτερον τῶν 200 λιρῶν Τουρκίας ἐτήσιον ἐνοίκιον, ἀλλ' ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἔδωκεν αὐτὸν ἀντὶ 2500 φρ. ἐτησίως καὶ μάλιστα διὰ τρία ἔτη. Τοῦτο, εἶπον, εἶναι τιμὴ παραπεποιημένη καὶ οὐχὶ ἀληθής, γενομένη πρὸς τὸν σκοπὸν εὐκολωτέρας εἰσπράξεως χρημάτων οὐχὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς μονῆς, ἀλλὰ διὰ προσωπικοῦς καὶ ἀσχετοῦς πρὸς τὴν μονὴν σκοποῦς.

Ἄλλ' αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Μακάριον καταχρήσεις δὲν περιορίζονται ἐν τούτοις μόνον. Ἐκ τῶν δοθέντων ὑπ' ἐνοίκιον 23 λιθοκτίστων μαγισείων καὶ ἄλλων τοσούτων ξυλίνων ἐργαστηρίων οὗτος εἰσέπραξεν ἐκ τῶν προτέρων δλόκληρον τὸ ἐνοίκιον οὐδενὸς ἔχοντος καταληφθέντος ἐν τῇ μονῇ τῶν χρημάτων τούτων. Τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ εἰς ἐν μεγαλύτερον μαγαζεῖον ἐνοικιασθὲν διὰ τρία ἔτη. Προσέτι οὗτος ἐπώλησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὅλας τὰς σταφυλὰς τῶν μοναστηριακῶν ἀμπέλων καὶ εἰσέπραξεν ἐκ τῆς πωλήσεως σπουδαῖον χρημάτων ποσὸν μὴ γνωσθέντος μέχρι σήμερον, πῶς διετέθη τοῦτο ἀφῆκε δὲ τὴν μονὴν ἄνευ οἴνου καὶ οὕτω αὕτη ἦτο ἡναγκασμένη ν' ἀγοράζῃ τοιοῦτον δι' ἀνάγκας τῆς λίαν ἀκριβοῦς παρὰ τῶν αὐτῶν ἀγοραστῶν τῶν μοναστηριακῶν σταφυλῶν. Ἐν γένει ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος παρίσταται ὑπὸ τινων τῶν ἀδελφῶν ὡς πρόσωπον ἐκτάκτως ἐγωῖστικὸν καὶ ἐπομένως οὐχὶ εὖνουν εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς.

Ἄγνοῦ, ἂν τὰ παράπονα τῶν ἀδελφῶν εἶναι εἰλικρινῆ, ἀλλ' ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν τὰ τῶν διῆσχυριζομένων ὅτι οὗτοι συχνάκις ἐπεινῶν κυριολεκτικῶς τοῦ ἀρχιμανδρίτου μὴ παρέχοντος αὐτοῖς ἄρτον. Δὲν θέλω νὰ πιστεύσω τὸ λεγόμενον ὅτι δύο πρόσωπα ἀπέθανον ἐκ στερήσεων καὶ κακονυγιῶν. Ὁ ἀρχιμανδρίτης συνετήρει λιτῶς μόνον δύο ἱερεῖς καὶ 5—6 ξυλοκόπους. Κατὰ δὲ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς Γερασίμου, τοῦ γηραιότερου τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς, ἐν ἧ ἢ ζῇ περισσότερον τοῦ ἡμίσεος αἰῶνος, τινὲς τῶν μοναχῶν ἐδάρησαν κατὰ τὴν ἡγουμενείαν τοῦ πανοσιωτάτου Μακαρίου. Ὁ αὐτὸς δὲ λέγει ὅτι κατὰ τὰ θέσμινα τῆς μονῆς οἱ ἱερουργοῦντες ἐν τῇ μονῇ ἐλάμβανον μηνιαίως ἀνὰ 100 γρόσια. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἠῤῥησε τὸ ποσὸν εἰς 140 γρ. ἀλλ' οὐδὲ ὀβολὸν ἔδωκεν αὐτοῖς. Ἀλλὰ τὰ παράπονα δὲν ἔχουσι τέλος καὶ αἷς παύσω.

ε') Ὡς ἐσημείωσα ἀνωτέρω ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος λέγει ὅλως τὰ ἀντίθετα τῶν ὑπὸ τῶν ἐν τῇ μονῇ ἀδελφῶν διῆσχυριζομένων. Αἱ ἀντιφάσεις εἶναι καταπληκτικαί. Ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχῃ ὑπερβολὴ ἐκουσία ἢ

ἀκονσία ἐν τοῖς διῆσχυρισμοῖς ἑκατέρων, πιθανῶς δὲ καὶ παρεξηγήσεις. Οὕτω λ. χ. ὁ Ἀνθιμος ὁμολογεῖ τὰ περὶ τοῦ λαχανοκήπου εἰρημένα ὡς ἀληθῆ, ἀλλὰ προσθέτει ὅτι ταῦτα συνέβησαν ἐκ πονηρίας καὶ κατ' ἀπαίτησιν κυρίων τινῶν ἐν Στενιμάχῳ, ὅπως ἀποσπασθῶσιν οὕτω χρήματα ἐκ τῆς μονῆς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς. Κατὰ κακὴν τύχην ἐν τῇ μονῇ δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε ἀρχεῖα οὔτε πρωτόκολλα οὔτε ἄλλα ἔγγραφα τῆς διοικήσεως, ὅπως δυνηθῇ τις νὰ ἐξελέγξῃ μέχρι τινὸς τὴν ἀλήθειαν. Πάντως ὅμως ἀναμφισβητήτως τὰ προεκτεθέντα περὶ ἐνοικίων, πωλήσεων, εἰσπράξεων ἐκ τῶν προτέρων εἶναι τετελεσμένα γεγονότα.

Πρὸς τοῦτοις ἡ ἀδελφότης κατακρίνει ἐν γένει τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου αὐστηρότερον ἴσως, καθ' ὅσον οὗτος ἐλθὼν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῆς προθέσεως δῆθεν, ὅπως ἐκριζώσῃ μέχρι τῶν ἐλαχίστων τὰ ἐφιστάμενα ἐν τῇ μονῇ κακὰ, οὐ μόνον οὐδὲν ἔπραξε πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἀνέπτυξεν αὐτὰ εὐρύτατα. Ἡ κατάκρισις δὲ αὕτη προέρχεται οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀποδιδομένων εἰς αὐτὸν καταχρήσεων ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ περιφρονητικοῦ τρόπου, μεθ' οὗ ἐφέρετο πρὸς τὴν ἀδελφότητα καὶ ἐν γένει πρὸς τὸ ὑπηρετικὸν τῆς μονῆς προσωπικόν. Ἡ καθόλου διαγωγὴ αὐτοῦ ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς φόβον περὶ συστηματικῆς, ἀσφαλοῦς καὶ ἐντελοῦς ἐρημώσεως καὶ καταστροφῆς τῆς μονῆς.

στ') Λόγον ποιούμενοι περὶ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἐν τῇ μονῇ ἀναμνησκονται ἀκουσίως καὶ τὸν πανιερώτατον κ. Γρηγόριον ¹⁾ μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως μετὰ τὴν ἀπελευθέ-

1) Ὁ μητροπολίτης Γρηγόριος (1880—84) Μυτιληναῖος διεδέξατο τὸν Νεόφυτον, μετατεθέντα εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ κατόπιν αἰρεθέντα οἰκουμενικὸν πατριάρχην. Ἦτο κάτοχος εὐρείας παιδείας καὶ ρήτωρ ἔξοχος καὶ ἀνεδείχθη μέγας ὑπερασπιστὴς τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἐν τῇ βουλῇ τῆς ἀνατ. Ρωμυλίας, ἧς μετεῖχεν ὡς μέλος. Ἀπὸ Φιλιππουπόλεως ἐγένετο Τραπεζοῦντος καὶ εἶτα Ρόδου. Ἀπήλαυε φήμης ἀνδρὸς τὰ μάλιστα πλεονέκτου. Πολλὰ τῶν ὑπὸ τῶν μοναχῶν περὶ αὐτοῦ ρηθέντων περὶ τῆς ἐν τῇ μονῇ δραστέως του περιήδοντο ἐν τε τῇ Φιλιππουπόλει καὶ τῇ Στενιμάχῳ. Ἡ ἀφαίρεσις τῶν τυπικῶν τῆς μονῆς, κωδίκων, τιμαλφῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν τίτλων τῶν κτημάτων τῆς ὁμολογεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ Γ. Μουσαίου, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ κατὰ παράφρασιν τυπικοῦ τῆς μονῆς. Μικρὸν δείγμα τῆς πλεονεξίας του μνημονεύω τὸ ἀκόλουθον συμβάν ἀκούσας παρὰ τοῦ μακαρίτου Δ. Ἀργυριάδου, προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Φιλιππουπόλεως τότε. Ἐν τινι γενικῇ τῆς Κοινότητος συνελεύσει προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ἀπεφασίσθη νὰ γείνῃ ἔρανος ὑπὲρ τῶν σχολείων. Μετὰ λαμπρὸν τοῦ μητροπολίτου λόγον συγκινήσαντα πάντας ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος περιήγαγε δίσκον ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ μητροπολίτου. Οὗτος ἐπιδεικτικῶς ἐξήγαγε τὸ βαλάντιόν του καὶ ἀναστὰς ἔρριπεν εἰς τὸν δίσκον δέκα Τουρκικὰς λίρας ἀριθμῶν ὀνὰ μίαν πρὸς ἑκπληξιν καὶ θαυμασμόν πάντων, τῶν γνωριζόντων αὐτόν. Τὸ τοιοῦ-

ρωσιν, ἐν ἧττονι δὲ μοίρα καὶ τὸν διάδοχον αὐτοῦ κ. Ἰωακείμ¹⁾. Ἀγνοῶ πῶς, ἀλλ' ἐξ ὧσων ἤκουσα, ἐσχημάτισα τὴν γνώμην ὅτι ἐν τῇ μονῇ καὶ περὶ αὐτὴν ἐγεννήθη ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν μητροπολιτῶν τούτων ἡ σκέψις ὅτι ζοφερόν καὶ βαρὺ νέφος ἤρξατο καλύπτειν καὶ ἀπειλοῦν τὴν τύχην τῆς μονῆς.

Περίεργος ἱεράρχων τύπος ἦτο ἀληθῶς ὁ πανιερώτατος κ. Γρηγόριος ἐὰν ἀληθεύωσι τὰ περὶ αὐτοῦ ἀφηγούμενα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς. Ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ὡς μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως καθίσταται αὐτὸς οὗτος καὶ ταμίας καὶ ἐπίτροπος (διαχειριστὴς) τῆς μονῆς. Ὅπως εἶναι δὲ μᾶλλον ἐλεύθερος ἐν ταῖς ἐνεργείαις του ἀπολύει αὐθαγῶς ἐκ τῆς ἡγουμενείας τὸν Χατζῆ-Κωνστάντιον ἐπὶ τῇ προφάσει ἡλικίας προβεβηκυίας καὶ τοποθετεῖ αὐτὸν τὸν Χατζῆ-Ἰερεμίαν, γηραιότερον καὶ δὴ τυφλόν· ἀλλὰ καὶ οὗτος διετέλει ἡγούμενος μόνον κατ' ὄνομα, καθ' ὅσον ὁ πραγματικὸς μετ' ἀπεριόριστων δικαιωμάτων ἦτο μόνον ὁ μητροπολίτης. Οὗτος ἔδιδεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὸν Ἰερεμίαν χρήματά τινα πρὸς συντήρησιν τῆς ἀδελφότητος, μὴ ὑπερβαίνοντα ἐν ὅλῳ τὰς 2 χιλ. ρουβλίων ἑτησίως, πάσας δὲ τὰς προσόδους τῆς μονῆς εἰσέπραττεν αὐτὸς προσωπικῶς.

Μὴ ἀρκούμενος εἰς τοῦτο κατεφυγε λέγουσιν οἱ ἀδελφοί, καὶ εἰς ἄλλα μέσα πρὸς εἰσπραξίν χρημάτων. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1882 ἀπέθανεν ὁ ἐπίτροπος τῆς μονῆς Χατζῆ-Ἀνθίμος Ἀμβρόσιος. Ὁ μη-

τον ἠνάγκασε καὶ τοὺς παρισταμένους νὰ καταβάλωσιν ἀναλόγως καὶ ὁ δίσκος ἐπληρώθη χρυσῶν νομισμάτων. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς συνελεύσεως ἡ δημογεροντία μετέβη εἰς τὰ ἐν τῇ μητροπόλει γραφεῖά της, ὅπως ὑπογράψῃ τὸ σχετικὸν πρακτικὸν περὶ τοῦ γενομένου λίαν ἱκανοποιητικοῦ ἔργου. Καθ' ὃν δὲ χρόνον συνετάσσετο τὸ πρακτικὸν καὶ ἐσχολιάζετο ποικιλοτρόπως ἡ γενναιοδωρία τοῦ μητροπολίτου, παραστάς οὗτος ἀνέλαβεν ἀπὸ τοῦ δίσκου πρὸς ἐκπληξιν τῶν δημογερόντων τὰς δέκα λίρας του εἰπὼν ὅτι ἔρριπεν αὐτὰς εἰς τὸν δίσκον πρὸς τὸ θεαθῆναι ὑπὸ τῶν παρισταμένων, ὅπως φιλοτιμούμενοι καταβάλωσι πλουσίως τὸν ἔρᾶνόν των, προσέθηκε δὲ ὅτι ὁ ἐκφωνηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ λόγος ἤξιζε περισσότερον πασηδὴποτε ὑπὸ τῶν ἄλλων καταβληθείσης χρηματικῆς συνδρομῆς. Γνωρίζοντες τὸν χαρακτῆρα τοῦ σεβασμωτάτου, εἶπεν ὁ κ. Ἀργυριάδης, οὐδὲν ἀντετάξαμεν, διότι ἐφοβήθημεν μὴ ἀπαιτήσῃ νὰ πληρωθῇ καὶ διὰ τὸν λόγον του.

1) Ὁ Ἰωακείμ Εὐθυβούλης, ἐξ ἐπισήμου τοῦ Φαναρίου οἴκου, ἡρχιεράτευσεν ἐν Φιλιππουπόλει ἀπὸ 1881—1889, γενόμενος βραδύτερον Χαλκηδόνος καὶ εἰτα Ἐφέσου. Ἦτο εὐφυὴς καὶ διπλωμάτης καὶ ἐξετιμήθη πολὺ ὑπὸ τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας Φερδινάνδου Ι. Ἐπ' αὐτοῦ ἀνῆργθη ἐκ βάθρων τὸ νέον μητροπολιτικὸν μέγαρον. Τοῦτον διεδέξατο ὁ ἀπὸ Εἰρηνουπόλεως Φώτιος, ἀνὴρ εὐπαίδευτος καὶ ἀγαθὸς ποιμένας ἐν εἰρήνῃ μέχρι τοῦ 1906, ὁπότε ὑπὸ τοῦ Βουλγ. κράτους κατελύθη οὐσιαστικῶς ἡ ἱερὰ μητρόπολις μετὰ τῆς Ἑλλην. Κοινότητος. Τῷ 1910 ἐγένετο μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης.

τροπολίτης ἐνοχοποιεῖ, λέγουσιν, τὸν τότε ἡγούμενον ἐπὶ δηλητηριάσει τοῦ ἀποθανόντος καὶ ἀπαιτεῖ 200 λίρ. τουρκ. πρὸς συγκάλυψιν τοῦ πράγματος. Ἀθῶς ὢν ὁ ἡγούμενος ἐντελῶς ἔκλαυσεν ὡς μικρὸν παιδίον ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ μητροπολίτου ἠναγκάσθη νὰ καταβάλῃ τὸ ποσόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ὁ μητροπολίτης παρουσιάζεται, λέγουσιν, εἰς τὴν μονὴν καὶ παραλαμβάνει πᾶν ὅ,τι εἶχεν ὁ ἀποθανὼν Ἀμβρόσιος, — ὅστις ἦτο εὖπορος καὶ φιλοδάπανος, — ἦτοι: πολύτιμα ἔπιπλα, βαρυτίμους μηλωτάς, ὡραίους τάπητας, δέρματα ἄρκτων, προσκεφάλαια καὶ στρώματα μετὰ ξίνα, σκεύη ἀργυρᾶ, κοχλιάρια κτλ. ἀξίας ἐν συνόλῳ οὐχὶ κατωτέρας τῶν 500 λίρ. τουρκ. Ταῦτα πάντα ἀγοράζει δι' ἑαυτὸν διὰ 300 φρ., ἅπερ οὐδέποτε ἐπλήρωσεν. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο μικρὸν εἰς τὸν μητροπολίτην, ὡς ἦτο μικρὸν καὶ τὸ φιλοδώρημα, ὅπερ εἶχε λάβει παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Χατζῆ Κωνσταντίου, τοῦ μακαρίτου Θεοφάνους, ὅπως διορίσῃ αὐτὸν ἐπίτροπον (δικαῖον) ἐν τῇ μονῇ.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ἀφηγοῦνται οἱ τε ἀδελφοὶ καὶ ἄλλα πρόσωπα ἐκτὸς τῆς μονῆς περὶ τοῦ πανιερωτάτου κ. Γρηγορίου. Οὗτος ἐπώλησε χαλκίνα ἀγγεῖα τῆς μονῆς βάρους 6 χιλιάδων ὀκάδων πρὸς 16 γρ. τὴν ὀκτᾶ καὶ ἔλαβε τὸ χρηματὶ περὶ τὰς 100 χιλ. γρ. Ὡσαύτως ἐπώλησεν ἐκ τῆς ἐπαύλεως κατὰ τὸ 1883 ζῶα 140, ὃν τὴν ἀξίαν ἰσότημον πρὸς τὴν τῶν χαλκωμάτων ἔλαβεν αὐτὸς πάλιν. Κατὰ τὸ 1884 ἐπώλησεν 800 πρόβατα καὶ 600 ἀρνία ἀντὶ 40—50 χιλιάδων γρ. ἀπὸ τῶν ἐνεθελιάκωσεν ὁμοίως. Πρὸς ταῖς ζημίαις ταύταις ὁ πανιερώτατος ἐπὶ ηνεγκε καὶ ἄλλας εἰς τὴν μονὴν ἀνυπολογίστου σπουδαιότητος.

Βεβαιοῦσιν ὅτι οὗτος παρέλαβεν ἅπαντας τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας τῶν ἀκινήτων μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ παρέδωκεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπου νῦν εὐρίσκονται. Παρέλαβεν ἐπίσης καὶ τρία χρυσόβουλλα, ἐν ἐνὶ τῶν ὁποίων ἀπογορεύεται εἰς τὸν μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως ἢ εἰς τὴν μονὴν εἴσοδος ἄνευ προσκλήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος. Ἡ μεγαλύτερα ὅμως ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθεῖσα ἱεροσυλία πασῶν ἦτο ἡ ἀφαίρεσις τοῦ καταστατικοῦ (τυπικοῦ) τῆς μονῆς, φυλαττομένου ἐν χειρογράφῳ. Περὶ τούτου τοῦ τυπικοῦ θ' ἀναφέρωμεν κατωτέρω. Λέγουσι προσέτι ὅτι ἄλλα τινα χειρόγραφα βιβλία ἔκλαυσεν ὡς ἄχρηστα. Ταῦτα διῴσχυρίζονται περὶ τοῦ ἱεράρχου τούτου οἱ τε ἐν τῇ μονῇ καὶ οἱ ἐκτὸς αὐτῆς.

ζ') Ἡ ἐπιβαρύνουσα τὸν διάδοχον τοῦ Γρηγορίου πανιερωτάτου Ἰωακείμ κατηγορία πάντως εἶναι ἐλαφροτέρα. Οὗτος δὲν ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα οὔτε ἡγουμένου οὔτε ἐπιτρόπου, ἀλλ' ἀφηγοῦνται περὶ αὐτοῦ τὸ ἑξῆς. Ἐπὶ ἀπειλῇ ἐξορίας εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος ἠνάγκασε τὸν Χατζῆ Κωνσταντῖον καὶ τὸν μακαρίτην ἀδελφόν του Θεοφάνην νὰ δώσῃ ἕκαστος ἀνὰ 400 λίρ. τουρκ. διὰ τὴν ἐν Στενιμάχῳ Ἑλληνικὴν σχολήν· καὶ οὗτοι ἔδω-

καν μὲν τὸ χρῆμα ἄγνωστον πόθεν ληφθῆν, ἀλλ' ἐκ τούτου ὁ Θεοφάνης, λέγουσί μοι, ἔπescen ἀπόπληκτος· ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν, ἐκ τῶν εὐρεθέντων παρ' αὐτῷ 500 λ. τ. 100 ἐδόθησαν εἰς τὸν ὑπηρετὴν του, τὰς δὲ ὑπολοίπους 400 ἔλαβεν ὁ πανιερώτατος Ἰωακείμ¹⁾). Περὶ αὐτοῦ ὡσαύτως λέγουσιν ἅπαντες ὁμοφώνως, ὅτι ἀφῆρεsen ἀπὸ τῆς μονῆς μίαν παλαιὰν ἱστορικὴν ποιμαντορικὴν ράβδον (πατερίτσαν· σκήπτρον), ἐπεξεργασμένην θαυμασίως ἐξ ἀργύρου ἔσωθεν καὶ ἐκ σμάλτου ἔξωθεν ἀξίας 1000—1500 λ. τ. εἰ μὴ περισσοτέρων. Κατὰ παράδοσιν ἐν τῇ μονῇ ἐπιστενέτο, ὅτι αὕτη ἦτο τοῦ πατριάρχου Τυρνόβου Εὐθυμίου²⁾).

1) Ὁ ἀμερόληπτος ἀπεσταλμένος τὴν πράξιν τοῦ μητροπολίτου ἀναγκάσαντος τὸν ἡγούμενον καὶ τὸν ἐπίτροπον νὰ δώσωσιν ὑπὲρ τῆς ἑλλ. σχολῆς 800 λίρ. ὑπολαμβάνει ἐγκλημα· ἂν τὰ χρήματα διετίθεντο ταῖς ἐπὶ τῆς βουλγαρικῆς σχολῆς, ἀναμφιβόλως θὰ ἦτο ἔπαινος. Οἱ Στενιμαχίται δι' ἀναφορῶν πολλάκις ἀπετάθησαν πρὸς τὸ οἶκ. Πατριαρχεῖον, ὅπως ἀναγκάσῃ τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς νὰ χορηγῇ ποσὸν τι πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων τῆς Κοινότητός των, ἀποῦ μάλιστα καὶ ὁ κτίτωρ ὡρίσεν ὅπως λειτουργῇ σχολεῖον μερακίων ἐν τῇ μονῇ καὶ τὰ πλείστα τῶν προσδοκῶν κτημάτων τῆς μονῆς ἦσαν ἐν Στενιμάχῳ. Ἀλλ' οἱ ἐκάστοτε ἡγούμενοι αἰτνεῖς ἐθισαύριζον δι' ἑαυτοὺς καὶ τοὺς οἰκείους των, προβαίνοντες εἰς διαφόρους καταχρήσεις, ἡρνούντο προβάλλοντες ἀδυναμίαν. Μετὰ δυσκολίας δὲ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ὠρίσθη ἐπίδομα τῆς μονῆς εἰς τὴν Κοινότητα χάσιν τῶν σχολείων τῆς 60 λ. τ. ἐτησίως. Ὁ Ἰωακείμ θεαρέστως καὶ φιλανθρωπῶς ενεργᾶν ἀπέσπασε τὸ ποσὸν πρὸς ἐξόφλησιν χρεῶν τῆς Κοινότητος, δημιουργηθέντων ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Ταξιαρχῶν ἀνεγέρσεως ἐκ βάθρων σχολικοῦ κτιρίου. Περιέργως δέ, ἐνῷ ὁ ἀπεσταλμένος παραδέχεται τὰς διαφόρους ἐν τῇ μονῇ καταχρήσεις ὑπὸ τῶν διοικούντων αὐτήν, ἀπορεῖ πόθεν οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐξοικονομήσαντες ἐμέτρησαν τὸ ἐπιβληθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ποσόν. Ἀναμφιβόλως οὐχὶ ἐκ τῆς πατρικῆς τῶν κληρονομίας, ἀλλ' ἐκ τῶν θησαυριζομένων ὑπ' αὐτῶν εἰς βάρος τῆς μονῆς. Ἀποδείξεις δὲ τούτου εἶναι καὶ τὸ ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἀποθανὼν μετ' ὀλίγον ἀφῆκεν ἑτέρας 500 λ. τ. μετρητάς, ἐξ ὧν ἔλαβεν ὁ μητροπολίτης τὰς 400, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἑαυτόν. Ἀπεστάλησαν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ οἴκ. Πατριαρχείου αὐταί.

2) Ἡ παράδοσις περὶ τοῦ πολυτίμου τούτου σκήπτρου εἶναι πλάσμα τῆς ἀδελφότητος προσχωρησάσης εἰς τὴν ἐξαρχίαν καὶ θελούσης νὰ κολακεύσῃ τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἀπεσταλμένου. Ὁ Πατριάρχης Εὐθύμιος ἱστορικῶς δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ἐμόνασεν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ, ὅπως καταλίπη ἐν αὐτῇ μετὰ θάνατον τὴν περιουσίαν του. Ἀλλὰ καὶ ὑποτεθέντος ὅτι ἐμόνασεν ἐν αὐτῇ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸ τιμαλφὲς κειμήλιον. Διότι κατὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Τυρνόβου ἡ μητρόπολις του διηπάγη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ αὐτὸς μόλις σωθεὶς ἀπεστάλῃ εἰς ἑξορίαν. Τὸ σκήπτρον ὡς καὶ ἄλλα βαρύντιμα ἄμφρα ἐπισκοπικὰ προφανῶς ἀνήκουσιν εἰς Ἑλληνας κληρικούς, πατριάρχας καὶ ἀρχιεπισκόπους, οἵτινες οἰκειοθελῶς ἀποχωρήσαντες εἰς τὴν μονήν, ὅπως ἐφουχάσωσι μέχρι τοῦ θανάτου των, συναπεκόμισαν μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν κινητὴν των περιουσίαν, ἥτις φυσικῶς τῷ λόγῳ περιήλθεν εἰς τὴν μονήν.

Ὁ αὐτὸς μητροπολίτης ἀφῆρσεν ἐκ τῆς μονῆς 4—5 χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης εὐαγγέλια, διὰ λαμπρῶν ἐπιχρύσων δερμάτων δεδεμένα, ὧν ἕκαστον, λέγουσιν, εἶχε βάρος περὶ τὰς 20 ὀκάδας (!). Ὡσαύτως ἔλαβε δύο ἀρχιερατικά βιβλία χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης, ὧν τὰ ἀρχικά γράμματα τῶν ἑκασταχοῦ τοῦ κειμένου κεφαλαίων ἦσαν ἐξαισίως καλλιτεχνικά, πρὸς δὲ καὶ ἓν ἐπιτραχήλιον, κατεργασμένον ἐκ χρυσῶν νημάτων, ἐφ' οὗ ἦσαν ἀπεικονισμένοι θαυμασίως οἱ προφῆται, βάρους ἡμισείας ὀκάς. Εἴπομεν ὅτι ἡ βαρύνουσα τὸν πανιερώτατον Ἰωακείμ κατηγορία εἶναι ἐλαφροτέρα, ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἀπὸ ὕλικῆς ἀπόψεως, πρὸ παντὸς δὲ ἀπὸ ἡθικῆς εἶναι σπουδαιότερα ¹⁾).

η) Αἱ περὶ τοῦ νῦν Ἑλληνος μητροπολίτου Φιλίππου πόλεως τοῦ σεβασμιωτάτου κ. Φωτίου ἐν τῇ μονῇ διαδόσεις δὲν εἶναι πρὸς μεγάλην ζημίαν του. Ἦκουσα μόνον τινὰς λέγοντας ὅτι καὶ οὗτος ἀφῆρσεν ἐκ τῆς μονῆς ζευγὸς ἐπιμανίκων καὶ μίαν ἀρχιερατικὴν ζώνην μὴ ἀποδιδόμενης μεγάλης σημασίας εἰς ταῦτα²⁾).

θ) Ἡ συμπεριφορὰ τῶν Αὐτῶν Πανιερωτῶν κ. κ. Γρηγορίου καὶ Ἰωακείμ, ἰδίως τοῦ πρώτου, ὡς παρῳαζέθη ἡμῖν, φαίνεται ὅτι κα-

1) Τὸ περὶ τοῦ μητροπολίτου Ἰωακείμ συμπέρασμα τοῦ κ. ἀπεσταλμένου εἶναι ἄδικον. Ὁ μητροπολίτης Ἰωακείμ, καθ' ὅσον ἡμῖν εἶναι γνωστόν, οὐδὲν ἐκ τῆς μονῆς ἔλαβε δι' ἑαυτὸν· διότι τὰ μὲν ἀποσπασθέντα χρήματα, ὡς προεργήθη, διετέθησαν ὑπὲρ τῶν σχολείων τοῦ Στενιμάχου καὶ τῶν Πατριαρχείων, τὰ δὲ ληφθέντα χειρόγραφα, εὐαγγέλια καὶ βιβλία, ὡς καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον, ἀπεστάλησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πρὸς μεῖζονα ἀσφάλειαν. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν ἐγκαίρως ἐλαμβάνετο πρόνοια καὶ παρελαμβάνοντο καὶ ἑτεροὶ τινες κώδικες ἐκκλησιαστικῶν πατέρων τοῦ 12ου καὶ 13ου αἰῶνος, οὓς εἶδεν ὁ Βλ. Σκορδέλης, ὅστις περιεργάσθη τὴν κονιορτοβριθὴ συλλογὴν τῶν βιβλίων, κατεργημένην ἐν τινι κελλίῳ, ὡς ποτε εἶπε, καὶ ἀντέγραψε τίτλους τινὰς καὶ σημειώσεις πρὸ 60 ἐτῶν (1870—74), ὅτε ἐλειτούργησεν ἐν τῇ μονῇ ἱερατικὴ σχολή. Μεταξὺ τῶν χειρογράφων ἀναμφιβόλως θὰ ὑπῆρχον καὶ Ἑλλήνων κλασσικῶν ἐξαφανισθέντα σὺν τῷ χρόνῳ ἔνεκα τῆς ἀμαθείας τῶν μοναχῶν. Ὁ καθηγητὴς Πέτρος Παπαγεωργίου κατὰ Μάϊον τοῦ 1886 ἐπισκεψάμενος τὴν μονὴν καὶ ἐξετάσας τὴν συλλογὴν ἀνεκάλυψεν ἀπόσπασμα τοῦ Σοφοκλείου Αἴαντος, χειρόγραφον ἀπὸ τοῦ 1460. *Revue archéol.* ἔτ. 1887, σελ. 70

2) Προφανῶς ἡ προσχωρήσασα εἰς τὴν ἐξαρχίαν ἀδελφότης τῆς μονῆς ἠθέλησε νὰ ἐνοχοποιήσῃ καὶ τὸν μητροπολίτην κ. Φώτιον λέγουσα ὅτι οὗτος ἀφῆρσε τὰ μνημονεύμενα ἀρχιερατικά ἄμφια. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές· Ἡ ἀδελφότης αὐτὴ ἐδώρυσεν αὐτὰ εἰς τὸν μητροπολίτην κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν ἐπίσκεψιν ἐκδηλοῦσα τὸν πρὸς τὴν Πανιερότητά του σεβασμὸν της. Ἐδώρυσεν πρὸς τούτοις εἰς αὐτὸν καὶ ἐξ ἐβένου ἀρχιερατικὴν εἰσόδον (πατερίτσαν), κεκοσμημένην διὰ πετραδίων ἐξ ὄνυχος καὶ δι' ἐλεφαντόδοντος, ἣν ὁ Πανιερώτατος διὰ τὴν ἐλαφρότητα καὶ ἀπλότητά της μετεχειρίζετο συχνάκις, ἰδίως κατὰ τὰς ἀκολουθίας τῶν νηστειῶν, ὁπότε ἐχοροστάτει ἐν τῇ μητροπολιτικῇ ναῷ.

κῶς διέθηκε τὴν ἀδελφότητα ἀπὸ τῶν χρόνων ἔτι ἐκείνων κατὰ τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως τῆς μονῆς. Ἡ ἀγανάκτησις ὅμως τῆς ἀδελφότητος ἐκορυφώθη ἐπὶ τῇ προορηθείσῃ συμπεριφορᾷ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου καὶ ἐξεδηλώθη διὰ ριζικῆς μεταβολῆς ἐν τῇ παλαιᾷ ταύτῃ μονῇ. Πρὸ τούτου ὅμως ἡ ἀδελφότης ἀπεπειράθη νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ κακοῦ δι' ἄλλης ὁδοῦ, τῆς ἀκολουθοῦ:

Ἡ ἀδελφότης συντάσσει αἴτησιν πρὸς τὸν οἶκ. Πατριαρχὴν, ἐν ᾗ ὑπενθυμίζουσα τὰς προηγουμένας ἐν τῇ μονῇ ταραχάς, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπεστάλη ἔκτακτος τοῦ Πατριαρχείου ἀπεσταλμένος, ὁ Γεράσιμος Δωριζας, ὁ ἥδη μητροπολίτης Κεφαλληνίας, παραπονεῖται πικρῶς ἐναντίον τοῦ Μακαρίου, παρ' οὗ καίπερ ἀντικανονικῶς ἀποσταλέντος περιέμενεν ὡπωςδήποτε τὴν διόρθωσιν τοῦ κακοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας αὐτοῦ ἔχε φθάσει εἰς τὸ ἀπροχώρητον, ὅπερ ἡ ἀδελφότης προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ διὰ διαφόρων γεγονότων.

Ἡ αἴτησις τῆς ἀδελφότητος καταλήγει ἐξῆς: «Παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα τὸ μὲν ν' ἀπομακρύνῃ τὸν ἡγούμενον Μακάριον ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων καὶ ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας μέχρι τῆς ἐπιθεωρήσεως καὶ ἐκκαθαρίσεως τῶν λογαριασμῶν του, τὸ δὲ ἀνορθοῦσα τὸ κύρος τοῦ καταστατικοῦ (τυπικοῦ) τῆς μονῆς καὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀπὸ ἐκατοντάδων ἐτῶν ἐν τῇ μονῇ ἐθίμου, νὰ ἐπιτρέψῃ, ὅπως ἡ ἐκλογὴ τοῦ τε ἡγουμένου καὶ τῶν συνεργατῶν του γίνηται ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐξ αὐτῶν ¹⁾, ὡς ἐγίνετο πρότερον ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐγκρίσεως ταύτης ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος».

Ἡ αἴτησις αὕτη φέρουσα ἡμερομηνίαν 13 Φεβρ. 1894, ἦς πλήρες

1) Τούτο ἐν γένει δὲν εἶναι ἀληθές· διότι καὶ ἡγούμενος μὴ μέλος τῆς ἀδελφότητος ἐξελέγετο καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ δὲν ἐγίνετο ἐλευθέρως μόνον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. Κατὰ πρωτόκολλον τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως ἀπὸ 26 Νοεμβρίου τοῦ 1781 ἡγούμενος τῆς μονῆς ἐξελέγη ὁ παπᾶ κὺρ Μακάριος, τέως τοιοῦτος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐπὶ τῆς Ροδόπης ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Φιλιππουπόλεως κατὰ τὴν ἐπικρατήσαν ἐκπαλαι συνήθειαν καὶ νῦν ἡ ψήφω καὶ γνῶμη τῶν τιμωτάτων κληρικῶν καὶ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῶν τιμωτάτων προσώπων Στενιμάχου καὶ Ἀμπελιάνου καὶ θελήσει καὶ γνῶμη τῶν ἐν τῇ μοναστηρίῳ ὁσιωτάτων πατέρων ληφθέντος τοῦ λογαριασμοῦ πρότερον ὑπὸ τῶν αὐτῶν παρὰ τοῦ τέως ἡγουμένου τῆς μονῆς κὺρ Γρηγορίου διὰ εἴκοσι δύο μῆνας. "Ἰδε Μυρτ. Ἀποστολίδου, Περὶ τῆς ἐπὶ τῆς Ροδόπης μονῆς τῆς Πετριτσονίτιδος § 9 καὶ τὴν σχετικὴν σημείωσιν. Ἀείποτε ὅμως ἐζητεῖτο καὶ ἡ γνώμη τῆς ἀδελφότητος. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς πέμπτης δεκαετηρίδος τοῦ 19ου αἰῶνος ἡ καὶ ὀλίγη πρότερον ἢ ἐπεμβάσει ἰσχυρῶν προκρίτων Φιλιππουπόλεως καὶ Στενιμάχου ἐπε-

ἀντίγραφον ἑλληνιστὶ ἐδόθη μοι, ἐχομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ δύο ἀδελφῶν τῆς μονῆς καὶ ἐπεδόθη ὑπ' αὐτῶν ἰδιοχείρως τῷ Πατριάρχῃ. Ἀποτέλεσμα ταύτης, πιθανῶς δὲ καὶ ἑτέρων προειδοποιήσεων, ἦτο ἡ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἀποστολὴ ἐξάρχου, ὀνομαζομένου Κυρίλλου, πρὸς ἐξέτασιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὅλης τῆς ὑποθέσεως. Οὗτος ἐπελάβετο τῆς ὑποθέσεως ὡς πρόεδρος ἐπιτροπείας, συγκροτηθείσης ἐκ τεσσάρων Ἑλλήνων, δύο ἐκ Φιλιππουπόλεως καὶ δύο ἐκ Στενιμάχου. Τί συνέβη μεταξὺ τῆς ἐπιτροπείας ταύτης καὶ τοῦ ὁσιωτάτου ἡγουμένου, ὑποχρεομένου νὰ δίδῃ λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεώς του, δὲν ἠδυνήθη ἀκριβῶς νὰ πληροφορηθῶ· γεγὸς ὅμως εἶναι ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐκλήθη ταχέως εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, ὅπου καὶ ἀπῆλθεν ἄνευ ἀναβολῆς.

Ἡ ρηθεῖσα ἐπιτροπεία ἐν τῷ συνταχθέντι ὑπ' αὐτῆς πρακτικῷ πρὸς ἀποστολὴν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον προέτεινε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ὅτι ὁ Πατριάρχης πρέπει νὰ διορίσῃ νέαν ἐπιτροπείαν, ἣτις μετὰ τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως νὰ συντάξῃ νέον κανονισμόν τῆς μονῆς. Καὶ τῷ ὄντι συνεστήθη τοιαύτη ἐπιτροπεία ἀποτελομένη ἐκ τῶν κ. κ. Σ. Ἀντωνιάδου ἱατροῦ καὶ Ἀχ. Μαυρίδου δικηγόρου Φιλιππουπολιτῶν καὶ Ἀθ. Ἐπιτρόπου καὶ Κ. Χατζῆ-Νικολάου Στενιμαχιτῶν. Τὴν σύστασιν τῆς ἐπιτροπείας ταύτης ἀνήγγειλεν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως καὶ πρὸς τὸν νομάρχην Φιλιππουπόλεως διὰ γράμματος ἀπὸ 6 παρελθόντος Μαΐου καὶ ὑπ' ἀριθμ. 326.

«Διὰ τοῦ παρόντος, λέγει, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω Ὑμῖν ὅτι ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης καὶ ἡ ἱερὰ σύνοδος διὰ γράμματος ἀπὸ 7 Ἀπριλίου καὶ ὑπ' ἀριθμ. 1753 διώρισαν ὡς ἐπιτρόπους τῆς μονῆς Βατσκόβου τοὺς κ. κ. Σ. Ἀντωνιάδην καὶ Ἀχ. Μαυρίδην ἐκ Φιλιππουπόλεως καὶ τοὺς κ. κ. Ἀθ. Ἐπιτρόπου καὶ Κωνστ. Χατζῆ-Νικολάου ἐκ Στενιμάχου ὑπὸ τὴν ἐμὴν προεδρείαν, ὅπως φροντίζωσι περὶ τῆς καλῆς διοικήσεως τῆς μονῆς . . .».

Ἡ ἐπιτροπεία, αὕτη, ὥς μοι εἶπον ἔν τε τῇ μονῇ καὶ τῷ Στενιμάχῳ, συνέταξε νέον κανονισμόν τῆς μονῆς, ὅστις εἶναι ἄγνωστον, τί ἐγένετο. Πάντα ταῦτα ἐτελέσθησαν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐν μονῇ ἀδελφότητος, ἣτις,

τράπη ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἡγουμένου καὶ τοῦ ἐπιτρόπου νὰ γίνηται ἐν τῇ μονῇ ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος καὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἐγκρινομένης τυπικῶς ὑπὸ τῆς μητροπόλεως. Ἐξ ἀμελείας δὲ τῆς μητροπόλεως περιωμένης περὶ ἄλλα σπουδαιότερα ζητήματα ἔνεκα τῆς πρὸς ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν χειραφέτησιν κινήσεως τῶν Βουλγάρων ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ἔπαυσε καὶ νὰ λογοδοτῇ εἰς τὴν μητρόπολιν περὶ τῆς διαχειρίσεώς του. Ἐκ τούτου προῆλθεν ἡ ἀταξία καὶ αἱ καταχρήσεις, ὧν ἀμέτοχοι δὲν ἦσαν καὶ τζορμπατζήδες τινες.

ἐνῶ ἀνέμενε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ρηθεῖσαν αἰτησίαν της, ἀνελπίστως καὶ ἐν μέρει ἐπληροφορήθη ὅτι ἐτέθη οἷοναὶ ὑπὸ κηδεμονίαν, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ της συνετάχθη ὑπὸ προσώπων ξένων πρὸς τὴν μονὴν νέος κανονισμὸς περὶ τῆς διοικήσεώς της καὶ ἐν γένει περὶ τῆς ἐνεστώσης καὶ μελλούσης τύχης της καὶ ὅτι κατόπιν πάντων τούτων πρόκειται νὰ διορισθῇ νέος ἡγούμενος καὶ δὴ μὴ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἀδελφότητος. Τότε ἡ ἀδελφότης ἀφυπνίζεται καὶ ἡ τῆς μονῆς ὑπόθεσις λαμβάνει ἄλλον χαρακτήρα. Οὐχὶ πλέον διὰ λόγων καὶ παρακλήσεων, ὥς λέγει, ἀλλὰ δι' ἔργων ἀρχεται ἀγωνιζομένη περὶ τῆς αὐθυπαρξίας της.

ι') Περὶ τὴν ἐσπέραν τῆς 19ης Ἀπριλίου ἐν. ἔ. ἡ ἀδελφότης συνέρχεται εἰς τὴν κοινὴν μοναστηριακὴν αἵθουσαν καὶ ἐκλέγει ὡς ἡγούμενον ἓνα τῶν ἀδελφῶν, τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον ὡς ἐπίτροπον δὲ ἡ δικαῖον κατὰ τὴν μοναστηριακὴν ἔκφρασιν τὸν Ἀνθιμον Δημητρίου. Κατὰ τὴν ἐκλογὴν παρίστατο καὶ ὁ Ἕλλην ἀρχιερατικὸς ἐν Στενιμάχῳ ἐπίτροπος, ἱερεὺς Λεωνίδα. Ὡς μὲ διαβεβαιοῦσιν οἱ ἀδελφοί, ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἐνέκρινε τὰ γεγνημένα καὶ μάλιστα ἐπεκύρωσε τὸ περὶ τῆς ἐκλογῆς συνταχθὲν πρακτικόν, ὅπερ καὶ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ, ὅπως ὑποβάλλῃ εἰς τὸν μητροπολίτην κατόπιν ὅμως μετανοήσας κατέστρεψε τὸ πρακτικὸν τῆς ἐκλογῆς· τούτο δὲ λέγουσιν ὅτι ἔπραξε, διότι δὲν ἐξελέγη ὡς ἡγούμενος ὁ ἐκ Στενιμάχου Καλλίστος, στενὸς συγγενὴς ἐνὸς ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων Στενιμαχιτῶν περὶ τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πᾶν, οἱ ἐν Στενιμάχῳ πληροφροῦνται ἀμέσως περὶ τῆς γενομένης ἐκλογῆς καὶ τῇ ἐπιούσῃ 20ῇ Ἀπριλίου, ὅταν ὁ νεωστὶ ἐκλεγείς ἡγούμενος καὶ ὁ ἐπίτροπος κατήλθον εἰς τὴν πόλιν ταύτην καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ μοναστηριακὸν μετόχιον, ὁμᾶς Στενιμαχιτῶν Ἑλλήνων ἐπιτίθεται κατ' αὐτῶν, οἵτινες μόλις ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσι τῇ βοηθείᾳ τῆς ἀστυνομίας, κακοποιηθέντες σοβαρῶς ἀμφότεροι, περισσότερον μὲν ὁ Ἀκάκιος, ὀλιγώτερον δὲ ὁ Ἀνθιμος. Ἀλλ' ὁμᾶς μετέβη τὴν ἐπομένην καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μονὴν καὶ ἐπετέθη καὶ κατὰ τῶν ἐκεῖ διαβιούντων ἀδελφῶν, οὓς ἐκακοποίησε τόσοῦτον, ὥστε τινὲς αὐτῶν ἐδέησε νὰ κατέλθωσιν εἰς Στενιμάχον πρὸς νοσηλείαν των. Περὶ τῶν συμβάντων τούτων ὡς καὶ περὶ ἄλλων τῆς αὐτῆς φύσεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔθηκε πέρας ἡ ἐπιχωρία ἀστυνομία ὑποβοηθουμένη οὐχὶ ἀπαξ καὶ ὑπὸ στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἡ ἡγεμονικὴ κυβέρνησις ἐπληροφορήθη ἐγκαίρως ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ὑπὸ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, ὥστε ἀρκεῖ μόνον νὰ γείνη ἀπλὴ μνεία αὐτῶν ἐνταῦθα ¹⁾).

1) Τὰ συμβάντα ταῦτα ἐμεγαλοποιήθησαν ἐκ σκοποῦ ὑπὸ τῶν ἐδιαφερομέ-

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ Πατριαρχεῖον πληροφορεῖται ἐκ Στενιμάχου καὶ Φιλιππουπόλεως περὶ πάντων τῶν ἐν τῇ μονῇ γενομένων. Δι' ἐπιστολῆς δὲ ἀπὸ 2 Μαΐου ἐν. ἔ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 325 ὁ Ἑλλήν μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως ἀνακοινοῖ εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκακίου ὅτι καθηρέθη διὰ πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς πράξεως, τῇ 30ῇ Ἀπριλίου. Κρατῶ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἐν τῷ πρώτῳ μέρει ἧς φέρεται αὐτολεξεῖ τὸ ἐξῆς: «Κύριε! Ἡ μήτηρ ἡμῶν, ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἕνεκα τῆς ἀσυγγνώστου ὑμῶν ἐσχάτως τόλμης ἐν τῇ ἱερᾷ πατριαρχικῇ καὶ σταυροπηγιακῇ μονῇ τῆς Παναγίας τοῦ Βατσκόβου ἐπέβαλέ σοι τὴν τιμωρίαν τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματος, ὅπερ πρὸ ὀλίγου ἔφερες, διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος, ὅπερ σήμερον ἀναγινώσκεται ἐπ' ἐκκλησίᾳς ἐνταυθα τε καὶ ἐν Στενιμάχῳ». Ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον μέρος, ἐν ᾧ ἐκφράζεται ἡ θλίψις καὶ παρέχεται ἐλπίς περὶ παροχῆς συγγνώμης, εἰάν ὁ καθαιρεθεὶς μεταμεληθῇ.

Ἡ ἀσύγνωστος τόλμη τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου ἐν τῇ μονῇ Βατσκόβου εἶναι προφανῶς ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς ἡγουμένου. Ἔργον τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐθεντικῶν εἶναι νὰ ἐκτιμῇσιν τὴν ἀξίαν τῆς πράξεως, δι' ἣν στερεῖται τις τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος προκειμένου ὁμως περὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου, ὅστις ἐπαμφορήθη ἄγαν αὐστηρῶς, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖαι ἐνταυθα, νομίζω, πληροφορίες τινές.

ια') 1) Ἑλλήν, γεννηθεὶς ἐν Φιλιππουπόλει, τὴν καταγωγὴν ὁμως Κωνσταντινουπόλεως, ἄνθρωπος μέσης μορφώσεως, ἐκάρη νέος ὢν ἐν τῇ μονῇ Βατσκόβου καὶ δὲν ἔπαισεν ἀνέκων εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς ταύτης, εἰ καὶ περιῆλθε διάφορα μέρη. Ἐσχάτως, προτοῦ ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν μονήν, ἐξετέλει χρέη ἱερατικά ἐν Φιλιππουπόλει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἑλλήνου μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως. Ἔχω εἰς χεῖράς μου γράμματα αὐθεντικώτατα, ἅτινα εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ. Οὕτω λ. χ.

2) Οὗτος ἦτο ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἐν Καβακλῇ κατὰ τὰ ἔτη 1883—85, ὅπου ἀπὸ διακόνου προήχθη εἰς ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ τότε μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, νῦν δὲ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Νεοφύτου. Ὅτε ἀπεφάσισε νὰ καταλίπῃ τὴν θέσιν ταύτην, οἱ Καβακλιῶται ἀπευθύνονται δι' αἰτήσεώς των ἀπὸ 20 Φεβρ. 1885 καὶ ὑπ' ἀριθ. 209 πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως, ὃν ταπεινῶς παρακαλοῦσι νὰ πείσῃ τὸν ἐπίτροπόν του, ὅπως παραμείνῃ ἐν τῇ θέσει του καὶ ἐν τῷ

νων πρὸ τοῦ κυβερνητικοῦ ἀπεσταλμένου. Κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῶν Στενιμάχιτων οὐδεμία βιοπραγία κατ' οὐδενὸς τῶν μοναχῶν ἐγένετο, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδοκιμασία τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου ὑπὸ ὁμάδος πολιτῶν, διαλυθείσης ἀμέσως ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας βιαίως.

μέλλοντι διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν Χριστιανῶν. Οὗτοι παρακαλοῦσιν ἐπιμόνως, καθ' ὅσον ὁ ἀρχιμανδρίτης τῶν κατὰ τὸ διετὲς τῆς ἐκεῖ ἐπιτροπείας του διαστήμα διεκρίθη διὰ τῆς ἀφοσιώσεως, δραστηριότητος καὶ αὐταπαρνήσεως ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἱερατικῶν του καὶ ὑψηλῶν καθηκόντων, κηρύσσων καθ' ἐκάστην τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φροντίζων περὶ τῶν κοινωτικῶν ὑποθέσεων μετ' ἐξαιρέτου εἰδικότητος.

3) Ὅτι τοῦτο ἔχει οὕτως, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ δύο γραμμάτων, ἀποσταλέντων ὑπὸ τοῦ τότε μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως κ. Νεοφύτου πρὸς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον, τοῦ μὲν ἀπὸ 4 Ἀπριλ. 1885, τοῦ δὲ ἀπὸ 4 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ὁ μητροπολίτης εἶχεν ἀλληλογραφίαν πρὸς τὸν ἐν Καβακλῇ ἐπίτροπόν του, ὃν προσεπάθησε νὰ μεταπείσῃ, ὅπως παραμείνῃ ἐν θέσει του, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε τι. Τὸ γράμμα τοῦ πανιερωτάτου Νεοφύτου ἀπὸ 4 Ἰουνίου ἔχει καὶ ἄλλην οὐσιώδη σπουδαιότητα διὰ τὴν μονὴν Βατσκόβου, περὶ ἧς κατωτέρω θὰ γείνη λόγος.

4) Ἐν τῷ ἀπολυτηρίῳ γράμματι ἀπὸ 25 Ἰουνίου 1885 καὶ ὑπ' ἀριθ. 453, δοθέντι τῷ Ἀκάκιῳ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱεράρχου, ἀναγινώσκω μεταξὺ ἄλλων καὶ τοὺς ἑξῆς λόγους: «Πιστοποιοῦμεν ὅτι οὗτος, ὁ Ἀκάκιος, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διακονίας του ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ ἐπεδείξατο μετριοφροσύνην, βίον ἀριόκοντα εἰς ἱερέα, ἀκραν τιμιότητα καὶ ἐχεφροσύνην καὶ ὅτι πάντοτε διεκρίθη ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του».

Ὁ νῦν Ἑλλήν μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Φώτιος ἀναγνωρίζει ὡσαύτως ἱερατικά τινα προσόντα εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον, παριστᾷ ὅμως αὐτὸν ὡς πνεῦμα ἀνήσυχον δι' ἑαυτὸν καὶ ἐπίφοβον διὰ τοὺς ἄλλους¹⁾.

1) Ἡ περὶ τοῦ Ἀκακίου γνώμη τοῦ σεβασμιωτάτου κ. Φωτίου προῖλθεν ἐκ τῶν ὑστέρων· διότι ὁμολογούμενος, ἂν ὁ Ἀκάκιος δὲν προσεκάλει ἢ δὲν ἀπεδέχετο τὴν ἐκλογὴν του ὡς ἡγουμένου ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος, θ' ἀπεφεύγοντο τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα καὶ θὰ ἐφηρμόζετο ἐν τῇ μονῇ ὁ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας συνταχθεὶς ἤδη νέος κανονισμός. Κατὰ τοὺς γνωρίσαντας ὁμως καλῶς τὸν Ἀκάκιον, οὗτος ἦτο τὸ σέμνωμα τοῦ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως Ἑλληνικοῦ κλήρου. Γόνος τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πολυμελοῦς οἰκογενείας τῶν Βέργων φέρων τὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ ἐλληνικῇ σχολῇ Φιλιππουπόλεως διακριθεὶς ἐπὶ ἐπιμελείᾳ καὶ χρηστότητι. Οὗτος ἀνῆκεν εἰς τὴν γενεάν ἐκείνην, ἥμεις κατὰ τοὺς ὀξυτάτους ἐν Φιλιππουπόλει φυλετικούς καὶ ἐκκλησιαστικούς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων ἀγῶνας ἐσφυρηλατήθη ἀδαμαντίνως ἐπὶ τοῦ ἄκμονος τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας καὶ τῆς ὀρθοδοξίας ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων τοῦ γένους διδασκάλων, τῶν ἐνθουσιωδῶν Βλ. Σχορδέλη καὶ Νικ. Λούση, εἶτα ἐπισκόπου Κίτρους καὶ πρωτοεργάτου τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαναστάσεως τοῦ 1878.

ιβ') Ἐν σχέσει πρὸς τὴν καθαίρεσιν τοῦ Ἀκακίου ὁ πανιερώτατος κ. Φώτιος εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοι κοινοποιήσῃ ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ 4 Μαΐου ἐν. ἔ., ἐν ἧ ὁ Ἀκάκιος ἀνεγνώριζε τὸ σφάλμα του καὶ ἐξητεῖτο συγγνώμην. Οὕτως ὅμως ἢ ἄλλως τὴν ἐπιούσαν ὁ ἀρχιμανδρίτης εὗρε τὴν καθαίρεσιν του παράνομον, ὑπηγορευμένην ἀπλῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου πνεύματος, ἐξ οὗ ἐγεννήθη τὸ σχίσμα, τὸ κηρυχθὲν κατὰ

Διάκονος ἔτι ὧν διετέλεσε διδάσκαλος ἐν τῇ ἱερατικῇ σχολῇ τῆς μονῆς Βατσκόβου καὶ κατόπιν κλεισθείσης ταύτης ἐν τῇ σχολῇ τοῦ δαιδίου Μιχαήλ βέη Γκιουμισγερδάνη ἐν Φιλιππουπόλει. Ὁ τότε μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Νεόφυτος μεταθεὶς εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, ἐκτιμῶν τὰς ἀρετὰς του, διώρισεν αὐτὸν ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπόν του ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καβακλῆ προχειρίσας ἅμα εἰς ἀρχιμανδρίτην. Ἐκεῖθεν παραιτηθεὶς ἀποκαθίσταται ἐν τῇ γενετείρᾳ του ὡς ἐφημερεύων τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. Μελετηρὸς εἰς ἄκρον ἐπλούτισε τὰς θεολογικὰς καὶ φιλολογικὰς γνώσεις του καὶ κατέστη θαυμάσιος ἱεροκέρυξ. Καθ' ἑκάστην κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ἡμένηεν ὁπ' ἄμβωνος τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον καὶ ἐκήρυττεν τὸν θεὸν λόγον εἰς γλώσσαν καθαρεύουσαν, ἀλλ' ἀπλὴν καὶ καταληπτὴν τοῖς πᾶσι ἀπαισθητῶς κυρίως εἰς τὴν κράτυναι τοῦ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ εἰς τὴν μετάδοσιν κοινωνικῶν καὶ βιοτικῶν ὑποθηκῶν εἰς τὸ ἐκκλησίασμα του, ὅπερ συνέφερε πολυπληθές. Ἦτο δὲ καὶ δεξιὸς ἱεροψάλτης. Μετρίοφρων, τιμὸς, ἀνωτέρως χρημάτων, σεμνὸς τὸ ἦθος, λιτὸς τὸν βίον, προστάτης τῶν ἐνδεῶν καὶ πατήρ τοις ὁσθενῶν παρὰ τῇ κλίνῃ των ἀπήλανε ἀπολύτου σεβασμοῦ, ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως παρὰ τοῖς ἐνορίταις του. Ἡ μόνη φιλοδοξία του καὶ τὸ ὄνειρον ἦτο ν' ἀναλάβῃ ποτὲ τὴν διοίκησιν τῆς δεινοπαθοῦσης ἔνεκα τῶν ἀτασθαλιῶν καὶ τῆς πλεονεξίας τῶν ἡγουμένων τῆς μονῆς τοῦ Βατσκόβου, εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς ὁποίας ἀνήκε, νὰ διορθώσῃ τὰ οἰκονομικά της, ν' ἀποκαταστήσῃ τὸ παλαιὸν της κύρος καὶ νὰ ἐπανιδρύσῃ τὴν ἐν αὐτῇ σχολήν. Ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ ἀκάμπτου καὶ εἰλικρινοῦς χαράκτῆρός του μὴ δυναμένου νὰ προσαρμοσθῇ εἰς ραδιουργίας, ὑποχωρήσεις καὶ κολακείας, ἐβλεπεν ὅτι παρηγωνίζετο προτιμωμένων τῶν ἐπιτηδείων. Ὅθεν ἐπωφελούμενος τὴν δυσφορίαν τῶν ἀδελφῶν ἔνεκα τῆς ἄφρονος διοικήσεως τοῦ ἡγουμένου Μακαρίου καὶ τοῦ ἐπικειμένου διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου ἄλλου μὴ προερχομένου ἐκ τῆς ἀδελφότητος ἀπέρχεται εἰς τὴν μονὴν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἐκλογὴν του ὡς ἡγουμένου ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἡ προϋσταμένη του πνευματικὴ ἀρχὴ θὰ ἐπεκύρου τὴν ἐκλογὴν του εὐρισκομένην πρὸ τετελεσμένου γεγονότος. Δυστυχῶς αὐτὸς μὲν ἡπατήθη εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του, ὑπὸ πολλῶν δὲ παρεξηγήθη ἢ πρᾶξις του. Ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς του, ἐν ᾧ χρόνῳ συνετάσσετο νέος κανονισμὸς τῆς μονῆς καὶ ἐμελετᾶτο ὁ διορισμὸς ἄλλου ἡγουμένου, προσέκρουσεν εἰς τὸ κύρος τῆς μητροπόλεως καὶ τοῦ πατριαρχείου, οὐχὶ ὀλιγώτερον δὲ εἰς τὰ συμφέροντα τζορμπαζήδων Στενιμαχιτῶν καὶ οὕτω ὁ ἄκακος Ἀκάκιος μοιραίως κατέστρεψεν ἑαυτὸν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δράσεως. Ἡ μήτηρ Ἐκκλησία ἐφάνη σκληρά, σκληροτάτη πρὸς ἓνα τῶν ἀρίστων λειτουργῶν τῆς παραπεισθεῖσα ὑπὸ ὀπισθοβοῦλων εἰσηγήσεων. Ἄν ἀντὶ ἀφορισμοῦ καὶ καθαιρέσεως ἀνεγνώριζε τὴν ἐκλογὴν ὡς νόμιμον κατὰ τὰ πρῶην εἰωθότα, ἐν τῇ προσώπῳ τοῦ Ἀκακίου θὰ εὗρισκεν ἡ μονὴ τὸν ἄριστόν

τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς λέγεται ἐν τῷ ὑπογραφέντι ὑπὸ πάντων τῶν ἀδελφῶν λόγῳ, δι' οὗ μὲ εἶχον εἰς τὴν μονὴν προαπαντήσῃ.

Ὅπως δὴποτε ἡ καθαίρεσις τοῦ ἡγουμένου ἐπὶνεγκεν ἀποτελέσματα ἐξ ὁλοκλήρου ἀντίθετα τῶν ἀναμενομένων. Ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι τὸ πρακτικὸν τῆς γενομένης τῇ 19ῃ Ἀπριλίου ἐκλογῆς κατεστράφη, ἡ ἀδελφότης συνέρχεται ἐκ νέου τῇ 5ῃ Μαΐου ἐν. ἔ. καὶ ἐκλέγει αὐτὴς ἡγούμενον τὸν αὐτὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον,

τῆς ἡγούμενον, περὶ οὗ ἐχέγγυον ἀσφαλὲς ἦτο τὸ παρελθὸν καὶ ὁ χαρακτήρ του καὶ θ' ἀπεσοβοῦντο τὰ ἐπακολουθήσαντα. Ἀλλὰ καὶ ὁ τότε μητροπολίτης Φιλίππουπόλεως, ὅστις ἐγγώριζε τὴν κατὰστασιν τῆς μονῆς καὶ τὸς ἐπ' αὐτῆς βλίψεις τῶν Βουλγάρων, ἐφάνη ἥκιστα διπλωμάτης. Ἀντὶ τῆς προσπάθεισιν νὰ μεταπέσει τὸ πατριαρχεῖον, ὅπως ἀνακαλέσῃ τοῦλάχιστον τὴν καθάρισιν τοῦ Ἀκάκιου, ἵνα ἐπανέλθῃ οὗτος εἰς τὴν θέσιν του κατὰλείπων τὴν μονήν, ὡς συνεβούλευσαν ὁ κ. Ἀργυριάδης καὶ ἄλλοι πρόχρητοι Φιλίππουπολίται, ἐσπευσεν ν' ἀναγνώσῃ αὐτὴν ἐπ' ἐκκλησίᾳς. Οὕτω ἡ καθάρισις ἔφρεν ὅλως ἀντίθετα τῶν προσδοκηθέντων δι' αὐτῆς ἀποτελέσματα, πράγμα, ὅπερ ἄς τις ψυχολογῶν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας καὶ σταθμῶν τὰς βλέψεις καὶ τὰς ἐνδεχομένας κρατικὰς ἐπεμβάσεις πρὸς κατάληψιν τῆς μονῆς ἡδύνατο νὰ προεικάζῃ. Ὁ Ἀκάκιος εὐρέθη αἵφνης πρὸ δεινοῦ διλήματος· καθαιρεθεὶς ὥφειλεν ἢ νὰ καταλίπῃ τὴν μονήν καὶ πενήστατος ὣν νὰ λιμοκτονήσῃ ἢ αὐτοκτονήσῃ ἢ νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν μονήν ὡς ἡγούμενος τῇ ὑποστηρίξει τῶν βουλγαρικῶν ἀρχῶν ἐπὶ τῷ ὄρφ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐξαρχίας ἐπὶ τῆς μονῆς, ὡς ὑπεδείχθη εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἀδελφότητα ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων. Ὑποκύπτων εἰς τὸ ἀνθρώπινον τῆς αὐτοσυντηρησίας ἐνστικτον καὶ ἀναισθητῶν τὴν εἰς αὐτὸν γενομένην ἀδικίαν προετίμησε τὸ δεύτερον. Προσεχώρησε μετὰ τῆς ἀδελφότητος εἰς τὴν Ἐξαρχίαν. Τοῦτο ἤθελεν ἡ κυβέρνησις, καθὼς κατεδείχθη ἐκ τῆς ὅλης αὐτῆς ἐνεργείας, ὅτι δὲν ἀπέδωκε τὴν μονήν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον μεθ' ὅλας τὰς διαμαρτυρίας τῶν. Δύο ἔτη βραδύτερον διμοίρασε τοὺς Ἕλληνας μοναχοὺς εἰς διαφόρους τῆς ἡγεμονίας μονὰς μετὰ τοῦ Ἀκάκιου φεισθεῖσα. Εἶδον τὸν Ἀκάκιον ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἅμα τῇ εἰς τὴν γενέτειράν μου ἐπανόδῳ. Ἦτο ἀνθρώπινον ἐρείπιον. Μετενόησε πικρῶς ἐπὶ τῇ πράξει του καὶ, ὅπως καταπνίγῃ τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεώς του, ἐρρίφθη αὐτὸς ὁ ἐγκρατέστατος καὶ λιτώτατος εἰς τὴν μέθην. Ἐπὶ ὥρας παρήμενε παρ' ἐμοὶ ἀνηγοῦμενος τὰ γενόμενα καὶ κλαίων ὡς παιδίον. Εἶθε ὁ δικαιοκρίτης ν' ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν του. Προσημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἀκάκιου δυσμένειαν τοῦ τε μητροπολίτου καὶ τῶν ἰθυονόντων τότε τὴν κοινότητα, οἵτινες μετὰ τῶν Στενιμαχιτῶν προεκάλεσαν τὴν καθάρισιν, οὐκ ὀλίγον, πιθανῶς δὲ καὶ κυρίως, συνετέλεσεν ὁ διχασμὸς τῆς κοινότητος Φιλίππουπόλεως. Ὁ Ἀκάκιος ἦτο προσωπικὸς φίλος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Ἀργυριάδου, ὡς ἐκ τῆς δημοφιλίας δὲ ἧς ἀπῆλauen, ὑπελήφθη ἐπικίνδυνος εἰς τὴν κοινότητα. Ἐπανελήφθη εἰς αὐτὸν ἡ ἱστορία τοῦ καθαιρεθέντος ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐν ἔτει 1815 Σακελλαρίου Μανουὴλ μητροπολιτεύοντος τοῦ Ἰωαννικίου. Ἰδε, Μυρτ. Ἀποστολίδου, ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας Φιλίππουπόλεως Παῖσιος, «Θρακικά», τόμ. Γ' ἔτ. 1932, σελ. 20, 43.

ἐπίτροπον τὸν αὐτὸν Ἀνθιμον Δημητρίου καὶ τρία ἕτερα λαϊκὰ πρόσωπα ἐκ τῶν πλησίων κωμῶν ὡς ἐπιτρόπους. Ἀλλὰ τὴν ἀδελφότης δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τὰς ἐκλογὰς ταύτας. Αὕτη συντάσσει ἰδιαίτερον πρακτικόν, δι' οὗ ἀπαρνεῖται τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἐπὶ τῆς μονῆς δικαιοδοσίαν τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας. Ἀπὸ τῆς 8ης Μαΐου ἐν τῇ μονῇ μνημονεύεται ὁ Βούλγαρος Ἐξάρχος. Περὶ πάντων τούτων οἱ ἀδελφοὶ ταυτοχρόνως ἀναγγέλλουσιν εἰς τὰς ἀρμοδίας λαϊκὰς καὶ πνευματικὰς ἀρχὰς καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὰς ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν νέαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ πανιερώτατος κ. Φώτιος διεμαρτυρήθη περὶ πάντων τούτων πάσῃ δυνάμει καὶ οὐχὶ ἅπαξ ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων ἡγεμονικῶν ἀρχῶν.

Σημειωτέον ἐν τέλει ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ τούτου τοῦ χρόνου ἐφθασεν εἰς Φιλιππούπολιν ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ληφθεῖσων ὑπ' ὧν τῶν γενομένων προηγουμένως ἀταξιών ἐν τε τῷ Στενιμάχῳ καὶ τῇ μονῇ ἀπηγορεύθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἐπιχωρίου ἀρχῆς ἢ ἐκ Φιλιππουπόλεως εἰς τὸν Στενίμαχον μετάβασις. Οὗτος ὁμως παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην προίαν τινὰ μετέβη εἰς τὸ ἐν Στενιμάχῳ μετόχιον, ὅθεν πολλάκις προσεπάθησε νὰ πορευθῇ εἰς τὴν μονήν, δὲν κατώρθωσε δὲ κωλυόμενος ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ ἀπογορευόμενος ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῇ ἀδελφότητος. Ὅθεν παραμένει μέχρι σήμερον ἐν τῷ μετοχίῳ, ὅπου μεταβάς εἶδον αὐτόν.

Τοιοῦτον εἶναι ἀπὸ πραγματικῆς ἀποψέως τὸ πολυθρόνητον τῆς μονῆς Βατσκόβου ζήτημα.

ιγ') Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τοῦτο. Ἐν τῷ ἀπὸ 2 Ἰουνίου ἐν. ἔ. καὶ ὑπ' ἀριθμ. 348 γράμματι του πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν ὁ πανιερώτατος Φώτιος ἀνακοινεῖ ὅτι δύο ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς, ὁ Γεράσιμος καὶ ὁ Γαβριήλ, ἠρνήθησαν τὴν ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ ὑπογραφὴν των δι' ἀναφορὰς πρὸς αὐτὸν ἐπισυννημμένης τῷ γράμματι ταύτῃ. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔδει νὰ δώσω πληροφορίας τινάς, ἀλλὰ τοῦτο οὐδεμίαν σπουδαιότητα ἔχει σήμερον, καθ' ὅσον οἱ αὐτὴν δηλώσεις καὶ ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔκαμον οὗτοι οἱ μοναχοί, σήμερον παραμένουσιν ἐν τῇ μονῇ οὗτοι, συζῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ αἱ ὑπογραφαὶ των ὑφίστανται ἀκέραιαι—ἀκεραιόταται ἐν τῷ τέλει τοῦ παραδοθέντος μοι λόγου, δι' οὗ εἶχον προσφωνηθῇ¹⁾. Ὁ λόγος οὗτος περατοῦται διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων: «Ὁμοφώνως ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐπιθυμοῦμεν νὰ διατελῶμεν ἕσασι ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἱεράς Ἐξαρχίας».

1) Ὁ ἀπεσταλμένος λαμβάνει ὑπ' ὧν μόνον τὰς ὑπογραφὰς χωρὶς νὰ ἐξελέγῃ τὴν γνησιότητα αὐτῶν ἢ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐλήφθησαν, ὡς ὥφειλεν.

Πρὸς τούτῳ ἐν τῷ αὐτῷ γράμματι ὁ πανιερώτατος Φώτιος διαφιλο-
νεικεῖ καὶ τὰς ιδιότητες τῶν ὑπογεγραμμένων 13 ἀδελφῶν ὡς τοιού-
των : καὶ ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδελφῶν ἀνέρχεται εἰς 13,
ἀλλὰ λέγει ὅτι ἐξαιρουμένων δύο-τριῶν οἱ ὑπόλοιποι εἶναι ἕτεροι, εὐρι-
σκόμενοι ἐκτὸς τῆς μονῆς. Νομίζω περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψω ἐπὶ τοῦ ζη-
τήματος τούτου, καθ' ὅσον προκειμένου περὶ τῶν ἀδελφῶν πόσοι εἶναι,
ὅποιοι εἶναι, πόθεν εἶναι, ποῦ ζῶσιν, εἶπον τὰ ἀναγκαῖα ἐν τῇ ἀρχῇ
τῆς ἐκθέσεως ταύτης. Ὁ πανιερώτατος Φώτιος δὲν ἀναγράφει ἕτερα
ὀνόματα, ἀλλὰ ταξινομεῖ ταῦτα κατ' ἄλλον τρόπον ¹⁾).

ιδ') Ἐξεταστέον νῦν τὸ ζήτημα ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως.

Ἡ ἀδελφότης ἐν τῇ ρηθείσῃ πρὸς τὸν Πατριάρχην αἰτήσῃ της ²⁾)
ὑπομνήσκει τὸ καθιερωμένον ἀπὸ αἰώνων δικαίωμα τῆς ὑπ' αὐτῆς
ἐκλογῆς τοῦ διοικοῦντος τὴν μονὴν προσωπικοῦ. Ἐπὶ τοῦ δικαίωμα-
τος τούτου βασίζεται καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν κατόπιν τῶν πρακτικῶν
πρὸς ἐκλογὴν νέου ἡγουμένου καὶ ἐπιτρόπου ἀποσχιζομένη ἅμα τοῦ
Πατριαρχείου καὶ ἀναγνωρίζουσα τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν ³⁾). Τὸ δι-
καιώμα τῆς τοῦτο τονίζει ἡ ἀδελφότης καὶ ἐν τῷ λόγῳ της ἐπὶ τῇ εὐκαι-
ρίᾳ τῆς προϋπαντήσεώς μου. Πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ διαφύλαξιν τοῦ
δικαιώματος τούτου ἡ ἀδελφότης ἀπευθύνεται καὶ πρὸς τὴν κυβερνήσιν
ἐπικαλουμένη βοήθειαν. Ἔχει τοιοῦτον ἢ τοιαῦτα δικαιώματα ἡ μονὴ
τοῦ Βατσκόβου καὶ ποῦ ταῦτα βασίζονται ;

Τοῦτο ἢ ταῦτα τὰ δικαιώματα διαπιστοῦνται ἐκ τῶν ἑξῆς :

1) Ἀνεξαρτήτως οἱ ἀπὸ ποτε ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας ἡ μονὴ
τοῦ Βατσκόβου ἀπῆλθεν ἐπὶ ὁλοκλήρως αἰῶνας ἐσωτερικῆς αὐτονο-
μίας, καθιερωμένης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κτίτορος. Οὗτος ἦτο εἰς τῶν μεγάλων
καὶ γνωστῶν κυβερνητικῶν λειτουργῶν τῆς Βυζαντιακῆς Αὐτοκρατορίας.
Καλούμενος Γεωργίου Πακουριανός, τὴν καταγωγὴν Ἀρμένιος ἢ Ἰβηρ
(Γεωργιανός) ὀρθόδοξος τὸ θρήσκευμα, οἰκογενεῖας δὲ ἐπιφανεστάτης,

1) Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἡ ἐκθεσις δὲν εἶναι σαφής. Ἄν ὁ ἀριθμὸς τῶν
ἀδελφῶν ἦτο 13, πῶς οὗτοι πάντες ἦτο δυνατόν νὰ φέρονται ὑπογεγραμμένοι ἐν
τῷ πρακτικῷ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου ἀπὸ 6 Μαΐου ὡς συνελθόντες εἰς τὴν
μονὴν καὶ ἐν τῷ ἐπιδοθέντι βραδύτερον πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον λόγῳ, δι' οὗ εἶχε
προσφωνηθῇ, ὡς ζῶντες ἐν αὐτῇ, ἀφοῦ τινες τούτων ἔζων ἐκτὸς τῆς μονῆς ἀπὸ
πολλοῦ, οἱ ἀμφοτέρω οἱ προμνημονευθέντες προηγούμενοι, ἱερομόναχοι Καλλί-
νικος, Δανιήλ, Βενέδικτος, Μακάριος ; Δὲν εἰκάζεται ἐκ τούτου ὅτι ἡ τε ἐκλογὴ
καὶ ἡ προσχώρησις εἰς τὴν Ἐξαρχίαν δὲν ἦτο ὁμόφωνος ἢ ὅτι αἱ φερόμεναι ἐν τε
τῷ πρακτικῷ καὶ τῷ λόγῳ ὑπογραφαὶ δὲν ἦσαν πᾶσαι γνήσιαι ;

2) Ἰδε ἀνωτέρω § θ'.

3) Ὡσαύτως § ιβ'.

ἔζη παρὰ τῷ αὐτοκράτορι Ἀλεξίῳ τῷ Κομνηνῷ (1081—1118), εἰς ὃν ἐφάνη χραισιμώτατος ἔν τινι κινδύνῳ. Ἀπέθανε φονευθεὶς ἔν τινι μάχῃ κατὰ τῶν Πετσενέγων τῷ 1086 ὡς ἀρχηγὸς τῶν Βυζαντιακῶν στρατευμάτων. Κορεσθεὶς δόξης λαϊκῆς καὶ αὐλικῶν τιμῶν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐξ ἐκστρατείας τινὸς στρατοπεδεύει ἔν τινι ἀποκέντρῳ τοποθεσίᾳ, ὅπου ἤδη κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου, ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπῆρχεν ἐκτισμένον φρούριον οὐχὶ ἄνευ σημασίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Πετριτσός, ἐξ οὗ εἶχεν ὀνομασθῆ κατ' ἀρχὰς καὶ αὕτη ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου. Τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ὁ Γρηγόριος Πακουριανὸς ἰδρύει ἐνταῦθα ἐν ἔτει 1084 τὴν ἐπικληθεῖσαν κατόπιν μονὴν τοῦ Βατσκόβου, τὴν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας καὶ πλουσίως προικοδοτεῖ αὐτὴν οὐ μόνον διὰ πολυτίμων παντοειδῶν δώρων, ἀλλὰ καὶ διὰ γαιῶν μεγάλης ἐκτάσεως, κειμένων τῶν μὲν πλησίον τῆς μονῆς, τῶν δὲ μακρὰν αὐτῆς, ἐκχωρηθεῖσάν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ κεχωρημένων ἀπασῶν δι' αὐτοκρατορικῶν χρυσοβούλων. Οὗτος ἐκτίσας τὴν μονὴν ταύτην, ὡς λέγει, «ἐκ μέσης καρδίας καὶ μετὰ μεγάλου κόπου καὶ μετὰ μεγάλων ἐξ ἰδίων ἐξόδων» χάριν τῶν ὁμογενῶν καὶ συμπατριωτῶν του Ἰβήρων. Κατὰ τὸ παράδειγμα ἄλλων ὁμοίων ἰδρυμάτων συνέταξε καὶ κανονισμόν, καθ' ὃν ἔδει νὰ διοικῆται ἡ μονὴ μετὰ τῶν κτημάτων της καὶ νὰ ζῶσιν οἱ ἐν τῇ μονῇ ἀδελφοί, ὧν ὠρίσθη ὑπ' αὐτοῦ ὁ ἀριθμὸς οὔτε μεγαλύτερος οὔτε μικρότερος τῶν 50 πλην τοῦ ἡγουμένου. Ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἀποσπῶ ἐνταῦθα τὰ ἀκόλουθα:

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ III μεταξὺ ἄλλων ὁ κτίτωρ ὁρίζει ὅτι ἡ μονὴ εἶναι ἀνεξάρτητος καὶ αὐτεξουσίως, ὅτι αὐτοδιοικεῖται, ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς φόρους καὶ ἀπαιτήσεις καὶ ὅτι ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν δικαίωμα ἔχει αὐτοκρατορικὴ καὶ πατριαρχικὴ ἐξουσία ἢ ἀρχὴ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου, ἰδίως δὲ τοῦ ἁγίου Φιλίππου πόλεως, πρὸς ὃν ἡ μονὴ οὐδαμῶς πρέπει ν' ἀπευθύνηται δι' οἰανδήποτε ὑπόθεσιν, ἀλλὰ μόνον νὰ μνημονεύη μετὰ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων κτλ.

Ἐν τῷ V κεφαλαίῳ ὁ κτίτωρ ὁρίζων τὰ περὶ τοῦ ἡγουμένου λέγει ὅτι οὗτος πρέπει νὰ ὑποδεικνύηται ὑπὸ τοῦ ἐπιθανατίου ἡγουμένου, προσεπάγεται δὲ ρητῶς τὰ ἑξῆς: Ἐάν συμβῇ ὁ ἡγούμενος ν' ἀποθάνῃ ἑξαίφνης χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ ὑποδείξῃ ἕτερον πρόσωπον διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἡγουμένου, τότε οἱ μᾶλλον ἐχέφρονες καὶ εὐεργετικοὶ ἐκλέγουσιν ἐκ τῆς ἀδελφότητος τὸν ἱκανώτερον καὶ εὐεργετικώτερον πάντων καὶ προάγουσιν αὐτὸν εἰς ἡγούμενον.

Ἐν τῷ XVIII κεφαλαίῳ ὁ κτίτωρ αὐθις ἐπαναλαμβάνει: Ἀπαιτῶ, ὅπως ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ μονῇ εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐπεμβαίνῃ εἴτε ξένος τυγχάνει οὗτος εἴτε συγγενῆς μου, εἴτε προσωπικότης βασιλικὴ ἢ πατριαρχικὴ. Ἀξιοσημεῖωτος εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κεφα-

λαίου XXIV, ἥτις ἐν τῷ κειμένῳ, ὅπερ εἶχον ὑπ' ὄψιν, ἀποτελεῖ καὶ ὁλόκληρον τὸ κεφάλαιον, διακοπτόμενον ὑπὸ ἀποσιωπητικῶν. Τοῦτο κελεύει νὰ μὴ γίνηται κοινοβιάτης ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ οὐδεὶς Ρωμαῖος μοναχὸς ἢ πρεσβύτερος. . . Ἦκουσα ὅτι ἐν τῷ ἐντύπῳ τούτῳ κειμένῳ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἦτο οὕτω διακεκομμένον ἕνεκα φράσεων τινων δυσαρέστων διὰ τοὺς Ρωμαίους (Ἕλληνας) μοναχοὺς, ἐλλείψει ὅμως τοῦ ὅλου κειμένου οὐδὲν δύναμαι νὰ διῃσχυρισθῶ.

Ἐν γένει ὁ κτίτωρ ἐν τῷ ἐκπονηθέντι ὑπ' αὐτοῦ κανονισμῷ ἐπανερχεται συχνάκις εἰς τὸν ὅρισμόν ὅτι ἡ μονὴ αὕτη μεθ' ἀπάντων τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων ἦτο ἐλεύθερος καὶ ἀνεξάρτητος ἄνεν δικαιώματος ξένης ἐπεμβάσεως εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς, εἴτε κοσμικῆς εἴτε πνευματικῆς, τ. ἔ. πατριαρχικῆς ἢ μητροπολιτικῆς. Περὶ τῆς μοναστηριακῆς ταύτης ἀνεξαρτησίας τῆς ὁ κτίτωρ σημειοῖ ἐν τῷ τέλει τοῦ κανονισμοῦ ὅτι ὑπῆρχε ρητὸν βασιλικὸν χρυσόβουλλον.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ XXXIII, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον, ὁ Γρηγόριος ἐξορκίζει ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ πάντας, ἡγουμένους καὶ ἀδελφοὺς καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς μονῆς νὰ μὴ τολμήσωσι νὰ μεταβάλωσι τι ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἢ νὰ πράξωσι τι ἐναντίον τῶν διατάξεων αὐτοῦ.

Ὁ κανονισμὸς καλεῖται ἑλληνιστὶ τυπικόν. Ἐν τῷ τέλει ὁ κτίτωρ σημειοῖ ὅτι τὸ τυπικὸν συνετάξεν ἑλληνιστί, ἰβηριστί, ἀρμενιστί, διότι, λέγει, οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς ἀγνοοῦσι τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα· «ἐν τούτοις, προσεπάγεται, ἡμεῖς ὀρίζομεν τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ὡς ἔγκυρον, καθ' ὅσον καὶ ἡμεῖς ἑλληνιστὶ ἐν τῷ τέλει ὑπεγράψαμεν». Τὸ τυπικὸν προσυπεγράφη καὶ ὑπὸ τοῦ τότε πατριάρχου Ἱεροσολύμων Εὐθυμίου, παρευρεθέντος ἐν τῇ μονῇ μετ' ἐπιστροφῆς του ἐκ Θεσσαλονίκης, ὅπου εἶχεν ἀποστῆναι μετὰ τοῦ Γρ. Πακουριανοῦ ὑπὸ τοῦ παντοδυνάμου αὐτοκρατόρος πρὸς συνομολογήσιν εἰρήνης μετὰ τῶν πολεμίων Φράγκων, ὡς σημειοῦται πάλιν ἐν τῷ τέλει τοῦ τυπικοῦ.

Ὡσαύτως σημειοῦται καὶ τὸ ἑξῆς: Ἀκριβὲς ἀντίγραφον τοῦ τυπικοῦ τούτου κατετέθη ἐν τῇ Ἱερᾷ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει μονῇ τοῦ Παναγίου, ὅπως φυλάσσεται ἐκεῖ ἀσφαλῶς. Ἐν ἡ περιπτώσει τῶν ἡγουμένων ἢ τῶν μοναχῶν τις ἤθελε προξενήσει βλάβην ἢ κακὸν εἰς τὴν μονὴν (ὃ μὴ γένοιτο), καὶ ἤθελε παραβῇ τὸ ὅφ' ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι τυπικῷ ὀριζόμενον, ἢ ἤθελεν ἀποκρύψει τὸ τυπικὸν τοῦτο ἢ καταστρέψει αὐτό, ὅπως πράττει ἀνεξελέγκτως ὅ,τι ἂν θέλῃ, ἀμέσως δέον νὰ ἐξαχθῇ εἰς φῶς τὸ ἀκριβὲς τοῦ τυπικοῦ ἀντίγραφον, ὅπερ φυλάσσεται ἐν τῇ ρηθείσει πατριαρχικῇ μονῇ καὶ κατ' αὐτὸ δέον ὁ ἐποπίπτων εἰς σφάλματα νὰ κατασχυνθῇ, νὰ τιμωρηθῇ δικαίως, νὰ ζητηθῇ παρ' αὐτοῦ λογαριασμὸς ἐπὶ ταῖς προξενηθείσαις εἰς τὴν μονὴν βλάβαις καὶ νὰ ἐκδιωχθῇ ὁ

τοιούτος ἐκ τῆς μονῆς. Κατόπιν τούτων τὸ ἀκριβὲς ἀντίγραφον τοῦ τυπικοῦ δεόν νὰ κατατίθῃται αὐθις ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Παναγίου μονῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καθ' ὅσον οὐδαμῶς ἐπιθυμῶ τὸ τυπικὸν νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς μονῆς καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοῦτο ἐξορκίζω καὶ τοὺς ἡγουμένους τῆς μονῆς ταύτης καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς, ἂν παραστῇ ποτε ἀνάγκη νὰ ἐπιδειχθῇ τὸ τυπικὸν τοῦτο εἰς τοὺς διοικοῦντας διὰ τινὰ ὑπόθεσιν, νὰ μὴ ἐξάγωσιν αὐτὸ τὸ τυπικόν, ἀλλ' ἀντιγράφοντες μόνον τὸ σχετικὸν κεφάλαιον ν' ἀποστέλλωσιν, ὅπου δεῖ ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἀδελφῶν, τὸ δὲ πρωτότυπον νὰ φυλάττωσιν ἀείποτε ἐν τῇ μονῇ.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Γρ. Πακουριανοῦ συνιαχθεὶς κανονισμὸς διὰ τὴν ἰδρυθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ μονὴν τῆς Πετριτσονιείσης, νῦν τοῦ Βατσκόβου καλουμένην καὶ τοιαῦτα τὰ διὰ τὴν ἀσφάλειάν της ληφθέντα μέτρα. Πολλαί, ἵνα μὴ εἴπω οἱ πλείονες, τῶν διατάξεων τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἔμειναν σὺν τῷ χρόνῳ γράμμα νεκρόν. Τὸ δίκαιωμα ὅμως τῆς ἐκλογῆς ἡγουμένου ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀδελφότητος καὶ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς παρμένει ἐν ἰσχύει κατὰ τὸν κανονισμὸν τούτον¹⁾.

Ποῦ ὅμως εὐρίσκεται σήμερον τὸ τυπικὸν τοῦτο; Ἐν τῇ μονῇ μεθ' ὅλας τὰς ἐξετάσεις καὶ τὰς ἐρευνας μου δὲν εὐρίσκεται τό τε πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον αὐτοῦ. Ὅτι ὅμως εὐρίσκετο ἐν τῇ μονῇ καὶ πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον αὐτοῦ καὶ δι' οὗχὶ πρὸ πολλοῦ, δύναται τις θετικῶς νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι ἀναμφίβολον. Ζῶσιν ἀκόμη πρόσωπα, αἵτινα εἶδον καὶ ἀνέγνωσαν τό τε πρωτότυπον καὶ τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ οἱ προμνημονευθέντες προηγούμενοι, οἱ γέροντες Χατζῆ-Κωνσταντῖος καὶ Χατζῆ-Ἰερεμίας. Ἀμφότεροι οὗτοι διίσχυρίζονται ὅτι τό τε πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον αὐτοῦ ἑλληνιστὶ εὐρίσκοντο οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ μονῇ καὶ διὰ μὲν τὸ πρωτότυπον ὁ Χατζῆ-Κωνσταντῖος νομίζει ὅτι ὑπεξηρέθη πρότερον ἐκ τῆς μονῆς, διὰ τὸ ἀντίγραφον ὅμως ἀμφότεροι διίσχυρίζονται ὅτι ὑπεξηρέθη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Γρηγορίου μετ' ἄλλων πολυτίμων ἀντικειμένων καὶ μετὰ τῶν ἐγγράφων τῶν κτημάτων τῆς μονῆς.

Ἀλλὰ περὶ τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς Βατσκόβου καὶ περὶ τῆς τύχης τοῦ τε πρωτοτύπου καὶ τοῦ ἀντιγράφου αὐτοῦ ἐκ περιπτώσεως ὑπάρχει ὁλόκληρος ἱστορία, ἐκδοθεῖσα ἐσχάτως.

Ὁ Γεώργιος Μουσαῖος, Ἕλλην, γεννηθεὶς ἐν Στενιμάχῳ καὶ διαβῶν νῦν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐδημοσίευσεν ἐν ἔτει 1888 μετὰ διασαφητικῆς εἰσαγωγῆς τὸ τυπικὸν τοῦ Πακουριανοῦ, ὅπερ εὔρεν ἐν ἀντιγράφῳ μεταξὺ τῶν χειρογράφων ἐγγράφων τῆς μονῆς. Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ

1) Περὶ τούτου ἴδε σημ. ἐν τῇ § θ'.

τῆς ἐκδόσεώς του οὗτος λέγει: Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἀντιγράφου τούτου ὑπάρχει σεσημειωμένον ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφέως ὅτι κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τὸ παλαιὸν κείμενον ἦτο παρηλλαγμένον πρὸς τὸ σημερινὸν ἐλληνικὸν ἰδίωμα καὶ ὅτι τὸ ἀντίγραφον ἐγένετο ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, γεγραμμένου ἐλληνιστί, ἱβηριστί, καὶ ἀρμενιστί. Ἐπεθυμήσαμεν, ἐξακολουθεῖ ὁ ἐκδότης, νὰ συγκρίνωμεν τὸ ἀντίγραφον πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἀλλ' ἡ πρὸς τοῦτο αἴτησις ἡμῶν πρὸς τοὺς μοναχοὺς δὲν ἐξεπληρώθη, διαβεβαιοῦντας ὅτι τὸ πρωτότυπον ἐξηφανίσθη. Μὴ δόντες πίστιν εἰς τοὺς μοναχοὺς ἐπεφυλάχθημεν νὰ λάβωμεν ἀντίγραφον τοῦ πρωτοτύπου ἐλπίζοντες ὅτι ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν θὰ ἐκπληρωθῇ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἀλλὰ δύο ἔτη βραδύτερον ὁ Ἕλλην μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Γρηγόριος ἐκ Μυτιλήνης, παρὰ τὰς ρητὰς διατάξεις τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς, τὸ νὰ μὴ ἀναμεινῇται εἰς τὰ τῆς διοικήσεώς της ὁ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως, ἀναλαβὼν τὴν ἐποπτείαν τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἀφῆρσε καὶ ἐσφραγίσθη πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον.

Ἡ ὑπεξαίρεσις αὐτῆ τοῦ πρωτοτύπου τυπικοῦ προεκάλεσε τὰς διαμαρτυρίας τῶν τε μοναχῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων Στενιμάχου τε καὶ Φιλιππουπόλεως πρὸς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχεῖον, ὅπερ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας μετέθηκε τὸν μητροπολίτην εἰς Τραπεζοῦντα. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ διὰ Κωνσταντινουπόλιν εὐρισκόμενοι ἐν Στενιμάχῳ ἀπετάθημεν πρὸς αὐτὸν φιλικῶς καὶ ἐζητήσαμεν νὰ παραβάλωμεν τὸ πρωτότυπον πρὸς τὸ ἀντίγραφον, ἀλλ' ἡ ἐσπευσμένη αὐτοῦ κατὰ διαταγὴν ἀναχώρησις εἰς Κων)πόλιν ἐστέρησεν ἡμᾶς καὶ τῆς ἐσχάτης ἐλπίδος, καθ' ὅσον ὁ μητροπολίτης κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ ἐκ πρωτοτύπου ἀντίγραφον, κατατεθὲν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ. Κατὰ τὸν μητροπολίτην παραβαλόντα τὰ δύο χειρόγραφα ἡ διαφορὰ αὐτῶν συνίστατο μόνον ἐν τῇ γλώσσῃ, ἡ δ' ἔννοια ἀπεδίδετο πιστῶς ἐν τῷ ἀντιγράφῳ, ὅπερ νῦν δημοσιεύεται ὑφ' ἡμῶν. Οὕτως ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς μονῆς Βατσκόβου τὸ πρωτότυπον τυπικόν, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ ὑπεξηρέθη καὶ τὸ παρηλλαγμένον γλωσσικῶς ἀντίγραφον αὐτοῦ¹⁾. Χάριτι ὅμως τοῦ Στενιμαζίτου Γεωργίου Μουσαίου τὸ ἐν παραφράσει τυπικὸν διασωθὲν διὰ τῆς ἐκτυλώσεως δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ ἐξαφανισθῇ ἢ νὰ καταστραφῇ.

2) Τὰ δικαιώματα τῆς μονῆς μαρτυροῦσι καὶ πάντες οἱ ἐξετασθέντες, οἳ τε ἐντὸς καὶ οἱ ἐκτὸς τῆς μονῆς, οἵτινες ὁμοφώνως ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ μονὴ ἦτο ἀείποτε ἐλευθέρα νὰ ἐκλέγῃ τὸν ἡγούμενόν της μεταξὺ

1) Ἰδε ἀνωτέρω, § ια', 3.

τῶν μελῶν τῆς ἀδελφότητος καὶ ὅτι ὁ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως οὐχὶ μόνον δὲν εἶχε δικαίωμα ν' ἀναμειγνύηται οἰωσδήποτε ἐν τῇ διοικήσει τῆς μονῆς, ἀλλὰ καὶ δὲν ἦτο δυνατόν ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς ἀδελφότητος νὰ μεταβῇ εἰς τὴν μονήν. Λέγεται μάλιστα ὅτι ὁ μητροπολίτης Νικηφόρος διέκοψε τὴν πορείαν του μεταβαίνων εἰς τὴν μονήν, καθ' ὅσον δὲν εἶχε τοιαύτην ἄδειαν.

3) Τὰ δικαιώματα ταῦτα καθιεροῖ καὶ ἡ συνεχὴς ἐπὶ αἰῶνας πράξις τῆς μονῆς, ἐκλεγούσης τὸν ἡγούμενόν της καὶ τοὺς συνεργάτας του. Τοῦτο παρεβιάσθη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Γρηγορίου, ἀλλὰ καὶ οὗτος, εἰ καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι μόνον, διώριζε τὸν ἡγούμενον ἐκ τῶν ἀδελφῶν, οἵτινες οὕτω ἐν μέρει ἱκανοποιοῦντο ἐν τῇ φιλοτιμίᾳ των. Αἱ ἐπὶ κόωφοι κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ φανεραὶ ἀποδοκιμασίαι τῶν ἀδελφῶν ἐμφανίσθησαν, ὅτε ἀπεστάλη ἡγούμενος ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν μονήν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως χωρὶς νὰ ἐκλεγῇ ὑπ' αὐτῶν, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν καὶ μὴ ἐκ τῆς ἀδελφότητος. Ἡ τοῦ Πατριαρχείου αὕτη πράξις καὶ τὰ ἐπακολονθήσαντα εἶτα μέτρα πρὸς σύνταξιν κανονισμοῦ νέου ἄνευ τῆς συνεργασίας τῶν ἀδελφῶν ἐξελήφθη ὡς πραξικόπημα πρὸς κατάπνιν τοῦ ἀπ' αἰῶνων δικαιώματός των τοῦ ν' αὐτοδιοικῶνται. Ὡς ἐσημείωσα ἀνωτέρω τοῦτο ἐγένετο κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1892 διὰ τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀποστολῆς τοῦ ὁσιωτάτου Μακαρίου.

4) Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς μονῆς ταύτης ὑπάρχει καὶ ἐν ἔγγραφον ὑψηλῆς καὶ ἀδιαφιλονεικίτου ἀξίας. Ἀνέφερα ἀνωτέρω περὶ μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ νῦν πατριάρχου Νεοφύτου, ἄλλοτε μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως καὶ εἶτα Ἀδριανουπόλεως. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπὸ 4 Ἰουνίου 1885 ἀπεσυνθελείσα πρὸς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον εὐρίσκεται νῦν ἐν πρωτοτύπῳ ὑπ' ἀριθ. 21]94 ἐν τῇ δικογραφίᾳ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ὁ εὐσυνείδητος ἱεράρχης¹⁾ οὐ μόνον ἀποκαθιστᾷ τὸ δικαίωμα τῆς μοναστηριακῆς αὐτονομίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡγουμένου, ἀλλ' ἐν τῇ περινοίᾳ του προβλέπει πόρρωθεν καὶ πάντα τὰ ὀλέθρια ἐπακολονθήματα διὰ τὴν μονήν, ἂν τὸ δικαίωμα τοῦτο ἤθελε παραβιασθῇ. Ἡ ἐπιστολὴ ἀπεστάλη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ὁ Πανιερώτατος ἅγιος Ἀδριανουπόλεως κ. Νεόφυτος ἦτο μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ μεταπεφρασμένη ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀναγινώσκω:

2) Ὁ μητροπολίτης Νεόφυτος ἀφῆκεν ἀγαθὴν μνήμην παρὰ τοῖς Βουλγάροις, διότι κατὰ τὴν τοῦ Ἀπριλίου ἐπανάστασιν των ὅποτε ἐπληρώθησαν αἱ φυλακαὶ τῆς Φιλιππουπόλεως ἐνόχων καὶ μὴ, πολλοὺς ἔσωσεν ἀπὸ τῆς ἀγχόνης διὰ τῆς παρὰ ταῖς ἀρχαῖς μεσολαβήσεώς του (1876—78).

Περὶ τῶν πραγμάτων τῆς μονῆς Βατοκόβου γράφομεν ὑμῖν ὅτι ἐνταῦθα (τ. ἔ. ἐν Κωνσταντινουπόλει) ἦσαν διατεθειμένοι νὰ διορίσωσιν ἐντεῦθεν ὡς ἡγούμενον πρόσωπον μὴ κεκαρμένον ἐν τῇ μονῇ. Ἡμεῖς ἐπετύχομεν, ὅπως καταλειφθῇ ἡ μονὴ ἐλευθέρᾳ αὐτὴ νὰ ἐκλέγῃ τὸν ἡγούμενόν της, ἐὰν θέλῃ, μεταξὺ τῶν ζώντων ἐν αὐτῇ μοναχῶν· ἄλλως, τ. ἔ. ἂν ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἀρχὴ νὰ διορίζηται ἐντεῦθεν ὁ ἡγούμενος παρὰ τὰς μοναστηριακὰς διατάξεις, τοῦτο θὰ ἦτο κακὸν καὶ ὀλέθριον εἰς τὴν μονήν· οὕτως, καθὼς γράφω καὶ εἰς τὸν κ. Ἀργυριάδην, οἱ ἐκεῖ, δηλ. ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πατέρες τῆς μονῆς εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέξωσιν ὅντινα ἂν θέλωσιν ὡς ἡγούμενον. Πιθανὸν εἶναι οὗτοι νὰ ἐκλέξωσιν ὡς ἡγούμενον τὴν ἡμετέραν πανοσιότητα, εἰ καὶ καθ' ἡμετέραν γνώμην καλύτερον εἶναι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ διορισθῇ ὡς ἡγούμενος ὁ Κωνσταντῖος, ἡ δὲ ἡμετέρα πανοσιότης ὡς ἐπίτροπος, μετὰ δὲ τὴν λῆξιν τοῦ ἔτους, ὅποτε πιστεύομεν ὅτι ὁ κὺρ Κωνσταντῖος δὲν θὰ εἶναι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ ἐκτελῇ τὰ ἡγουμενικά του καθήκοντα ἕνεκα γήρατος, ἄλλος δὲ καταλληλότερος τῆς ἡμετέρας πανοσιότητος δὲν θὰ ὑπάρχῃ, τότε νὰ διορισθῇτε ὑμεῖς ἡγούμενος τῆς μονῆς. Ἀλλ' ἡμεῖς οὐδὲν ἔχομεν ν' ἀντιτείνωμεν, ἐὰν σὰς ἐκλέξωσι τοιοῦτον ἀπὸ τοῦδε.

Τὸ γράμμα τοῦτο δὲν χοῖζει σχολίων. Τὸ τελευταῖον ἀπόσπασμα παρέθεμεν μεταφράσαντες, διότι ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται μετὰ ἄλλων ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀκάκιος ὑπῆρξεν ἀπὸ ἐτῶν ὑποψήφιος ἡγούμενος τῆς μονῆς. Ταῦτα ἦσαν τὰ δικαιώματα καὶ τοιοῦτος ἦτο ὁ κανονισμὸς τῆς μονῆς ταύτης.

ιε') Εἰς τὴν μονὴν ταύτην ἀποδίδεται εἰς τινὰ τελευταῖα γράμματα τὸ ἐπώνυμον *σταυροπηγιακή*. Κατὰ γενικὸν κανόνα σταυροπηγιακὴ μονὴ λέγεται ἐκείνη, ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς ὁποίας εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐπλήρῃ ὁ σταυρὸς ἀποσταλεῖς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, πρᾶγμα, ὅπερ δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃ γείνει κατὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς μονῆς· ἀφ' ἐτέρου μονὴ μὴ σταυροπηγιακὴ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γείνῃ σταυροπηγιακὴ μετὰ τὴν ἀνέγερσίν της¹⁾. Ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ σταυροπηγικαὶ μοναὶ δὲν

1) Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰῶνος ἐν πατριαρχικοῖς γράμμασιν ἡ μονὴ καλεῖται *σταυροπηγιακή* καὶ *πατριαρχική*. Φαίνεται ὅτι ἀνοικοδομηθεῖσας τῷ 1604 ἐκ βάθρων τῆς ἐκκλησίας της, ἣτις καὶ μετωνομάσθη τότε τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐπλήρῃ πατριαρχικὸς σταυρὸς καὶ ἐγένετο *σταυροπηγιον* τεθεῖσα ὑπὸ τὸν ἑλεγχον τοῦ Πατριαρχείου, διὰ τῆς μητροπόλεως Φιλίππουπόλεως γενόμενῃ. Ἰδε *Μυρτ.* Ἀποστολίδου, ἡ ἐπὶ τῆς Ροδόπης τῆς Πετροτσονιτίσης μονή, ἡ'. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλέγχου εἶχε τὸ Πατριαρχεῖον οὐ μόνον ὡς πνευματικὴ ἀρχή, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ τυπικόν, δι' οὗ ἀνεγνωρίζετο ἐμμέσως ἡ ἐπέμβασις αὐτοῦ εἰς τὴν πίστην τοῦ τυπικοῦ ἐφαρμογὴν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κτίτορος, ἐν ἀνάγκῃ. Διότι τὸ Πατριαρχεῖον ipso jure ἀντικατέστη-

στεροῦνται ἕνεκα τῆς ιδιότητος τῶν ταύτης τῶν καθιερωμένων αὐταῖς δικαιωμάτων περὶ τῆς διοικήσεώς των. Παράδειγμα παρ' ἡμῖν ἡ τῆς Ρήλας μονή, ἀλλὰ τοῦτο δυνατόν νὰ λεχθῇ καὶ περὶ πασῶν τῶν μονῶν, αἵτινες φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦτο. Ἐὰν δὲ δὲν εἶναι αὕτη σταυροπηγιακὴ ἐν τῇ ἀληθεῖ σημασίᾳ τῆς λέξεως, ἔτι ὀλιγώτερον εἶναι πατριαρχικὴ ἢ, ὡς καλεῖται λ. χ. εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν τοῦ σεβασμιωτάτου Φωτίου ἀπὸ 2 Μαΐου ἐν. ἔ. ἐπιστολὴν, δι' ἧς ἀνακοινοῦται εἰς τὸν Ἀκάκιον ἡ καθαίρεσίς του. Ἀλλὰ καὶ τὸ νέον τοῦτο ἐπώνυμον γενόμενον ἀποδεκτὸν οὐδὲν σημαίνει, διότι ἡ λέξις δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος καὶ νὰ μετατρέψῃ οὕτως ἢ ἄλλως εἰπεῖν μίαν ἀνεξάρτητον μονὴν εἰς πατριαρχικὴν ιδιοκτησίαν μετ' ἀπεριορίστων ἐπ' αὐτῆς δικαιωμάτων. Τὰ δικαιώματα τῆς μονῆς Βατσκόβου παραμένουσιν ἀκέραια.

Τὰ δικαιώματα ταῦτα τῆς μονῆς ἴσχυον καὶ ἰσχύουσιν καὶ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ κατὰ Φεβρ. τοῦ 1870 Σουλτανικοῦ φιρμανίου διὰ τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν. Ἐν τῷ φιρμανίῳ τοῦτο ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἀποκλείεται ἀληθῶς ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἐξαρχίας καὶ ἐπαφίεται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου, ὅπερ δὲν ἀνεγνώρισε τότε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φιρμάνιον· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἀναγνωρίζει πλέον τοῦτο κατὰ τι μόνον σημεῖον αὐτοῦ, τὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς μονῆς Βατσκόβου παραμένουσιν ἀκέραια, διότι διὰ τοῦ φιρμανίου οὐδαμῶς θίγονται τὰ ἱστορικά καὶ κανονικά δικαιώματα τῆς μονῆς, ἀλλὰ κανονίζονται ἀπλῶς τὰ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας ὑφ' οὗς ὄρους ὑφίστατο τότε ἡ μονή, εἵδομεν δὲ πῶς ὑφίστατο καὶ πῶς διωκεῖτο, μετὰ τίνων δικαιωμάτων καὶ τίνος κανονισμοῦ.

ιστ') Τελευταῖον θὰ εἰπῶ τὰ ἑξῆς:

Ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἀπῆλθεν ἀνεξαρτησίας καὶ ἐκέκμητο ἴδια δικαιώματα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της ἔτι πρὸ οὐκ ὀλίγων αἰώνων. Τὰ δικαιώματα ταῦτα κατεπατήθησαν καὶ ἄλλως ἐπ' ἐσχάτων, πρὸ πάντων ὅμως διὰ τῆς ἀποστολῆς ἡγουμένου ἀπ' εὐθείας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰλημμένου, πρὸς δὲ οὐχὶ μέλους τῆς ἀδελφότητος. Κρίνων ἀμερολήπτως φρονῶ ὅτι πᾶς τις θὰ καταλήξῃ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἔχει τὸ δικαίωμα ἀμνημονεῖν ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων της νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς συντηρήσεώς της.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπόσχισιν τῆς μοναστηριακῆς ἀδελφότητος

σε τὴν Πατριαρχικὴν τοῦ Παναγίου μονήν, καταλυθεῖσαν μετὰ τὴν ἄλωσιν, ἦν ὥρισεν ὁ κτίτωρ ὡς κηδεμόνα οὕτως εἰπεῖν τῆς μονῆς του πρὸς κανονικὴν λειτουργίαν αὐτῆς.

ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀναγνωρίσεως ὑπ' αὐτῆς τῆς δικαιοδοσίας τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας, τοῦτο εἶναι ζήτημα καθαρῶς πνευματικοῦ χαρακτήρος καὶ ἀνήκει εἰς τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν ν' ἀποφανθῇ περὶ αὐτοῦ ὁριστικῶς.

Ὡσαύτως πνευματικοῦ χαρακτήρος εἶναι καὶ ἡ καθαίρεσις τοῦ νεωστί ἐκλεγέντος ἡγουμένου Ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου. Καὶ περὶ αὐτοῦ δικαιούται ν' ἀποφανθῇ ἡ πνευματικὴ ἀρχὴ μόνον. Περιορίζομαι μόνον νὰ συστήσω ὅσα εἶπον ἀνωτέρω περὶ τοῦ ὁποῖα τις προσωπικότης εἶναι ὁ ρηθὲς ἀρχιμανδρίτης Ἀκάκιος ¹⁾).

Διατελῶ, Κύριε ὑπουργέ, μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως.

Ἐν Σοφίᾳ τῇ 15 ἡ Σεπτεμβρίου 1894

Μ. Δ. Βαλαβάνωφ.

Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδης, 1934 Ἰουνίου 30

1) Ἡ Βουλγαρικὴ κυβέρνησις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκθέσεως ταύτης τοῦ ἀπεσταλμένου της ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐποφθαλμιωμένης ἐκπαλαί ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἱστορικῆς καὶ πλουσίας μονῆς ἀνεγνώρισεν ὡς νόμιμον τὴν ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος γενομένην ἐκλογὴν τοῦ Ἀκακίου συμφώνως πρὸς τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τοῦ τυπικοῦ δικαιώματα τῆς μονῆς, ἰδρυθείσης ὡς ἀνεξαρτήτου καὶ αὐτοδιοικήτου. Ἀπέκλεισε τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀπεριόριστα δικαιώματα τοῦ Πατριαρχείου, μεταβαλόντος τὴν μονὴν εἰς ἰδιοκτησίαν του καὶ διοικοῦντος δι' ἀπεσταλμένου του αὐτὴν αὐθαίρετως, ἀναγνωρίζουσα μόνον τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μονῆς, ἥτις καὶ αὐτὴ ἐπαυσεν ὑφισταμένη, ἀφοῦ ἡ ἀδελφότης ὁμοφώνως (!) καὶ ἐκουσίως (!) προσεχώρησεν εἰς τὴν Ἐξαρχίαν. Ἡ δ' Ἐξαρχία εὐμενῶς ἀποδεξαμένη εἰς τοὺς κόλπους της τὴν ἀποσχισθεῖσαν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου ἀδελφότητα, ἐκπροσώπουσαν τὴν μονὴν, ἀφῆκεν ὡς ἡγούμενον ἐπὶ τινι χρόνῳ τὸν Ἀκάκιον, οὐδαμῶς λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος καθάραισίν του, ἣν ἔκρινεν ὡς ἄδικον, μεροληπτικὴν καὶ ἐμπαθεῖ. Πᾶσαι οἱ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διαμαρτυρίαι τοῦ τε Πατριαρχείου καὶ τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως περὶ ἐπαναφορᾶς τῆς μονῆς εἰς τὴν προτέραν της κατάστασιν, εἰς ἣν ἀπὸ αἰώνων διετέλει, ἀπέβησαν ἄκαρποι. Οὕτω ἡ μονὴ περιήλθεν εἰς τοὺς Βουλγάρους. Μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἡ μονὴ ἐξηρτήθη ὑπὸ τῆς ἐν Σοφίᾳ ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις ἔκτοτε διοικεῖ αὐτὴν δι' ἡγουμένου ὀριζομένου ὑπ' αὐτῆς. Τὸ διαιτητικὸν τῆς Χάγης δικαστήριον, οὐ ἐξητήθη ἡ διαιτησία ἐπὶ τῶν διαφωνιῶν τῆς μικτῆς ἐπιτροπείας, τῆς ὀρισθείσης κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ Neilly ἀπὸ 14]29 Νοεμβρ. 1919 περὶ ἐκουσίας ἀμοιβαίας ἀντολλαγῆς τῶν Ἑλλήνων κατοίκων Βουλγαρίας καὶ Βουλγάρων Ἑλλάδος πρὸς ἀποζημιώσεις τῆς καταλειφθείσης ἀκινήτου περιουσίας των, ὡς καὶ τῆς τῶν διαλυθεισῶν Ἑλληνικῶν ἐν Βουλγαρίᾳ κοινοτήτων καὶ μονῶν, καταλειφθείσης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἔκρινε τὴν μονὴν τοῦ Βατοκόβου ὡς Ἑλληνικὴν, ἀνήκουσαν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ἑλληνικὴν κοινότητα Στενιμάχου.